

Návrh uznesenia vlády SR

Návrh uznesenia Národnej rady SR

Predkladacia správa

1. Súhrnná charakteristika ekonomického vývoja v roku 2009	1
1.1. Základné tendencie vývoja ekonomiky	1
1.1.1. Ekonomický vývoj SR v kontexte vývoja globálnej ekonomiky	1
1.1.2. Ekonomický rast SR a jeho štruktúra	3
1.1.3. Vývoj v hlavných odvetviach ekonomiky	4
1.2. Vývoj v jednotlivých segmentoch ekonomiky	6
1.2.1. Cenový vývoj a inflácia	6
1.2.2. Vývoj na trhu práce	8
1.2.3. Vývoj úrokových sadzieb na medzibankovom trhu	10
1.2.4. Platobná a obchodná bilancia	11
2. Výsledok hospodárenia verejnej správy v metodike ESA 95	15
2.1. Stručná charakteristika metodiky ESA 95	15
2.2. Výsledok hospodárenia rozpočtu verejnej správy v metodike ESA 95	16
3. Prehľad aktív sektora verejnej správy	22
3.1. Ocenenie vybraných majetkových položiek	24
3.2. Vyčíslenie ocenenia vybraných majetkových položiek	25
4. Prehľad o stave a vývoji dlhu verejnej správy	28
4.1. Vývoj a štruktúra maastrichtského dlhu v roku 2009	28
4.2. Riadenie štátneho dlhu	33
4.2.1. Vymedzenie pôsobnosti a činnosti Agentúry pre riadenie dlhu a likvidity	33
4.2.2. Refinančný systém a riadenie likvidity	34
4.2.3. Plnenie stratégie riadenia štátneho dlhu v roku 2009	35

1. Súhrnná charakteristika ekonomického vývoja v roku 2009

1.1. Základné tendencie vývoja ekonomiky

Rok 2009 bol naplno zasiahnutý globálnou finančnou krízou, kedy Slovensko zaznamenalo prepád ekonomického rastu na úrovni -4,7 % z HDP. Slovensko, ako malá otvorená ekonomika, bolo obzvlášť zraniteľné voči prepadu zahraničného dopytu, ktorý spôsobil pokles slovenského exportu. Ten následne ovplyvnil rast investícií ako aj situáciu na trhu práce a domácu spotrebu.

Otázny zostáva rozsah a trvanie vplyvu finančnej krízy na reálnu ekonomiku Slovenska v dôsledku oslabovania ekonomickej aktivity najvýznamnejších obchodných partnerov SR. Oproti iným krajinám v regióne bude však ekonomika Slovenska fungovať v stabilnom menovom prostredí, ktoré so sebou priniesol vstup do eurozóny k 1. 1. 2009, čo bude priaznivo vplyvať na dôveru investorov v slovenskú ekonomiku a na ich strategické rozhodnutia v regióne. V roku 2009 zároveň začala výstavba diaľnic a rýchlostných ciest pomocou projektov Verejno – súkromného partnerstva (ďalej len PPP), ktorá v nasledujúcich rokoch pozitívne prispeje k tvorbe investícií a rastu HDP.

1.1.1. Ekonomický vývoj SR v kontexte vývoja globálnej ekonomiky

Svetová ekonomika, napriek určitým známkam stabilizácie v druhom a treťom štvrtroku, čelila v roku 2009 hlbkej hospodárskej kríze. Očakávané oživenie prebiehalo pomaly a finančný systém zostal naďalej oslabený. Svetový output, po tom, čo v roku 2008 zaznamenal rast na úrovni 3,0 %, v roku 2009 dosiahol pokles 0,8 %. Ide o najpomalší rast svetovej ekonomiky za posledných 60 rokov. Vyspelé krajiny, ktoré boli najviac postihnuté krízou, sa zotavovali pomalšie ako rozvíjajúce sa krajiny Ázie. Silný dopyt z týchto krajín napomáhal rozháňať krízou oslabený export rozvinutých krajín. V ekonomikách krajín EÚ tak dochádzalo k postupnému, ale iba pozvoľnému oživeniu. V treťom kvartáli 2009 došlo k rastu HDP v EÚ 27 o 0,3 % a eurozóne o 0,4 %, čím sa ukončila najdlhšia a najväčšia recesia v histórii EÚ. Viaceré rozvinuté krajiny prestali definitívne vykazovať známky technickej recesie (medzikvartálne rasty HDP: Nemecko 0,7 %, Francúzsko 0,2 %). Automobilový sektor, ako jeden z výraznejšie postihnutých touto krízou, tiež zaznamenal pozitívne správy. Registrácia nových automobilov sa v EÚ v treťom aj štvrtom kvartáli zvýšila, a to o 4,3 % a 17,9 %. V úvode roka 2009 ceny komodít klesali vplyvom oslabenia globálneho dopytu v dôsledku prieniku globálnej finančnej krízy aj do reálnej ekonomiky. Priemerné ceny ropy dosiahli v prvom štvrtroku hodnotu iba 44,5 USD za barel. Ceny

komodít sa v priebehu roka pod vplyvom optimistických výhládov a oživenia v rozvíjajúcich sa krajinách Ázie zvýšili. Cena ropy sa v závere roka dostala k hodnotám nad 75 USD za barel.

Vývoj vybraných ukazovateľov za eurozónu		2007	2008	2009
HDP	% rast	2,8	0,6	-4,1
Zamestnanosť*	% rast	1,7	0,6	-2,3
Miera nezamestnanosti	%	7,5	7,5	9,4
Kompenzácie na zamestnanca*	% rast	2,6	3,4	1,6
Produktivita práce *	% rast	1,1	0,1	-1,8
Jednotkové pracovné náklady*	% rast	1,6	3,4	3,4
Miera inflácie (HICP)	%	2,1	3,3	0,3
Bežný účet*	% HDP	0,1	-1,1	-1,0
Deficit verejných financií*	% HDP	-0,6	-2,0	-6,4
Verejný dlh*	% HDP	66,1	69,3	78,2
10Y Nemecký dlhopis	% výnos do splatnosti	4,2	4,0	3,2
USD/EUR		1,4	1,47	1,39
Ropa, Brent	USD/bl	72,7	97,4	61,8

Zdroj: OECD, EK, Reuters

* pri ukazovateľoch sú za rok 2009 odhady podľa OECD a EK

Ekonomika eurozóny výrazne znížila v roku 2009 svoju výkonnosť, predovšetkým v dôsledku vývoja v prvom polroku, keď jej HDP v prvom kvartáli medziročne poklesol o 5,1 % a v druhom o 4,9 %. V roku 2009 tak prišlo v eurozóne k redukcii HDP o 4,1 %. Pokles ekonomickej aktivity sa odrazil s oneskorením aj na vývoji nezamestnanosti, ktorá sa zvýšila vo štvrtom kvartáli na úroveň 9,9 %. Najvyšší rast dosiahla spomedzi všetkých komponentov HDP vládna spotreba, ktorá sa zvýšila v reakcii na dôsledky krízy. V najväčšej ekonomike EÚ, v Nemecku, spotreba v roku 2009 zaznamenala mierny rast vďaka nízkej inflácii. Z dôvodu exportne orientovanej priemyselnej výroby bola nemecká ekonomika výraznejšie vystavená vplyvom hospodárskej krízy a poklesu vo svetovom obchode, čo spôsobilo výrazný prepád v exporte a v tvorbe hrubých fixných investícií. Nemecko tak dosiahlo v roku 2009 vyšší pokles HDP ako bol priemer eurozóny predovšetkým v dôsledku výrazného poklesu exportu a domácej spotreby. Francúzsko zaznamenalo jeden z najnižších prepádov rastu HDP v eurozóne aj vďaka silnému zotaveniu tvorby zásob a spotreby v druhej polovici roka 2009.

Vývoj zložiek HDP v roku 2009 (% rast)				
	Rast reálneho HDP	Súkromná spotreba	Vládna spotreba	Investície
Nemecko	-5,0	0,2	3,0	-8,9
Francúzsko	-2,2	0,8	1,5	-6,2
Eurozóna	-4,1	-1,1	2,2	-11,1

Zdroj: Eurostat

Okrem eurozóny je pre Slovensko dôležitý aj vývoj v krajinách V4, a to predovšetkým v Českej republike. V roku 2008 česká ekonomika dokázala rásť tempom 2,5 %, v roku 2009 sa tempo jej rastu znížilo na úroveň -4,4 %.

Vývoj makroekonomických indikátorov v roku 2009 (% rast)					
	HDP % rast	Nezamestnanosť %	Inflácia %	Bežný účet % HDP*	Deficit VF % HDP*
Nemecko	-5,0	7,5	0,2	4,0	-3,4
Francúzsko	-2,2	9,4	0,1	-2,3	-8,3
Poľsko	1,7	8,2	4,0	-1,9	-6,4
Česká republika	-4,4	6,8	0,6	-2,5	-5,2
Maďarsko	-6,3	10,0	4,0	-1,3	-4,1
USA	-2,4	9,3	-0,8	-2,9	-1,3
Svet	-0,8				

Zdroj: OECD, EK, národné štatistiky

* podľa poslednej prognózy EK

Základné sadzby takmer všetkých centrálnych bánk zostali počas celého roka 2009 na rekordne nízkych úrovniach s cieľom opätovne naštartovať ekonomiky jednotlivých krajín pri aktuálnej absencii inflačných tlakov. Americká centrálna banka (FED) po niekoľkonásobnom znížení svojej úrokovej sadzby v roku 2008 ponechala v roku 2009 kľúčovú sadzbu na rekordne nízkej úrovni 0,25 p.b.. Rovnako ECB ponechala v roku 2009 svoju základnú refinančnú úrokovú sadzbu nezmenenú na úrovni 1,0 %. Ako prvá z významných centrálnych bánk začala so sprísňovaním menovej politiky Austrálska centrálna banka, ktorá v roku 2009 pristúpila k viacnásobnému zvýšeniu základnej sadzby, pričom sa očakáva, že ostatné centrálné banky na čele s FED-om a ECB začnú so sprísňovaním menovej politiky v druhej polovici roku 2010.

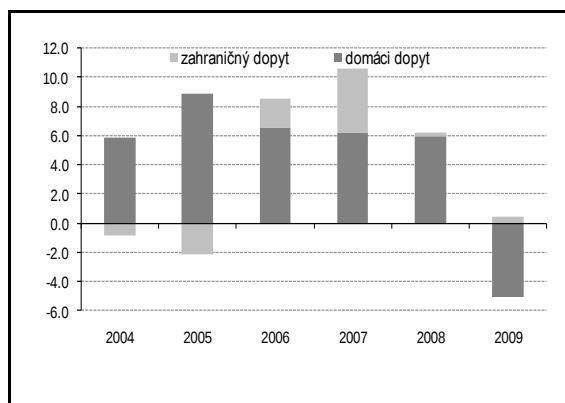
1.1.2. Ekonomický rast SR a jeho štruktúra

V roku 2009 sa HDP na Slovensku reálne prepadol o 4,7 %, čo je v kontraste s vývojom v roku 2008, kedy ekonomika rástla o 6,2 %. Vývoj odráža vplyv hospodárskej krízy, ktorá priniesla značné oslabenie zahraničného dopytu našich najvýznamnejších obchodných partnerov, čo spôsobilo klesajúcu dynamiku slovenského exportu, priemyselnej výroby, trhu práce a celkového domáceho dopytu. Z hľadiska štruktúry dopytu k poklesu ekonomiky Slovenska prispeli predovšetkým investície a zásoby, a v menšej miere aj spotreba domácností. Reálne klesla každá zložka HDP okrem konečnej spotreby vlády (rast o 2,8 %). Konečná spotreba domácností klesla o 0,7 %, čo bolo spôsobené zhoršením podmienok na trhu práce ako aj poklesom spotrebiteľskej dôvery. Pokles HDP bol zmiernený pozitívnym príspevkom zahraničného dopytu, ktorý bol na úrovni 0,4 p.b. Reálny export tovarov a služieb klesol v porovnaní s rokom 2008 o 16,5 % a import poklesol o 17,6 %.

Vývoj HDP a jeho hlavných zložiek

reálny rast v %	2007	2008	2009
HDP	10,6	6,2	-4,7
z toho:			
Konečná spotreba domácností	6,9	6,0	-0,7
Konečná spotreba ver. správy	0,1	5,3	2,8
Tvorba hrubého fixného kapitálu	9,1	1,8	-10,5
Vývoz výrobkov a služieb	14,3	3,2	-16,5
Dovoz výrobkov a služieb	9,2	3,1	-17,6

Zdroj: ŠÚ SR

Zdroj: ŠÚ SR

Rast ekonomiky v roku 2009 bol nižší ako sa pôvodne predpokladalo pri zostavovaní rozpočtu verejnej správy na rok 2009. Oproti predpokladom sa horšie vyvíjal takmer každý ukazovateľ okrem platobnej bilancie a inflácie. Z hľadiska vývoja verejných financií celkový negatívny vývoj ekonomiky vytváral pre plnenie daňových príjmov v roku 2009 negatívne riziká.

Aktualizácia prognóz na rok 2009			
v %, ak nie je uvedené inak	Rozpočet 2009	Skutočnosť	Rozdiel v p.b.
Hrubý domáci produkt, reálny rast	4,6	-4,7	-9,3
Hrubý domáci produkt v bežných cenách mld. eur	73,4	63,3	-10,1
Konečná spotreba domácností, reálny rast	4,3	-0,7	-5,0
Konečná spotreba domácností, nominálny rast	8,1	0,3	-7,8
Priemerná mesačná mzda, reálny rast	3,9	1,4	-2,5
Priemerná mesačná mzda, nominálny rast	8,1	3,0	-5,1
Rast zamestnanosti (štatistické zisťovanie)	0,1	-4,5	-4,6
Index spotrebiteľských cien, priemerný rast	4,0	1,6	-2,4
Bilancia bežného účtu, podiel na HDP	-4,4	-3,3*	1,1

Zdroj: MF SR

*Prognóza

1.1.3. Vývoj v hlavných odvetviach ekonomiky

Priemysel

Index priemyselnej produkcie (IPP) sa prepadol v roku 2009 o 14,5 % (oproti rastu o 1,9 % v roku 2008). Pokles sa prejavil predovšetkým na začiatku roka a postupne sa zmierňoval, pričom posledné dva mesiace už zaznamenali rast IPP. Pod prepad sa podpísala predovšetkým priemyselná výroba s poklesom na úrovni 16,1 %; ťažba a dobývanie medziročne vzrástla o 1,6 %; dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu klesli o 7,7 %. V rámci priemyselnej výroby najväčší pokles zaznamenali výroba dopravných

prostriedkov, výroba výrobkov z gumy a plastov a výroba strojov a zariadení inde nezarađených. Rast zaznamenali jedine výroba počítačových, elektronických a optických výrobkov, a výroba koksu a rafinovaných ropných produktov. Vývoj v produkcii sa premietol do tržieb podnikov za vlastné výkony a tovary, ktoré celkovo za priemysel klesli v stálych cenách o 18 %. Najväčší prepád v tržbách zaznamenali výroba strojov a zariadení inde nezarađených, výroba kovov a kovových konštrukcií a ostatná výroba, oprava a inštalácia strojov a zariadení.

Pokles produkcie a produktivity práce bol sprevádzaný poklesom zamestnanosti, priemerná mzda však rástla. Zamestnanosť v priemysle klesla o 15 % (v priemyselnej výrobe o 16 %), priemerná nominálna mesačná mzda vzrástla o 2,6 % a dosiahla hodnotu 754 eur.

Stavebníctvo

Stavebná produkcia v porovnaní s rokom 2008 klesla reálne o 11,3 %, čo sa prejavilo aj v poklese nominálnych tržieb o 11,7 % (reálne o 14,9 %). Napriek poklesu stavebnej produkcie zamestnanosť v stavebníctve vzrástla o 2,0 % a nominálne mzdy o 0,6 %. Pokles stavebnej produkcie bol sprevádzaný poklesom stavebných investícií (22,3 %), pričom investície do budov na bývanie poklesli o 6,6 % a do ostatných stavieb o 25,9 %. Pre porovnanie, investície do dopravných prostriedkov klesli o 4,6 % a do ostatných strojov a zariadení dokonca vzrástli o 6,9 %. Počet začatých stavieb bytov v roku 2009 klesol o 28,2 %, počet rozostavaných stúpol o 2,2 % a počet dokončených stúpol o 9,6 %.

Maloobchod

Napriek rastu reálnej mzdy v národnom hospodárstve (1,4 %) sa tržby maloobchodu výrazne prepadli. Subjekty realizovali tržby za predaj výrobkov v objeme 17,441 mld. eur. Reálne tržby klesli o 10,3 %. Pokles zamestnanosti vo veľkoobchode a maloobchode spolu dosiahol 0,5 % pri poklese nominálnych miezd o 1,1 %.

Finančný a nefinančný sektor

Podľa predbežných údajov sa vo finančnom a nefinančnom sektore vytvoril zisk na úrovni 7,353 mld. eur, čo znamená zníženie hospodárskeho výsledku oproti roku 2008 o 18 %. Výnosy pritom dosiahli hodnotu 156,324 mld. eur (pokles o 21 %), náklady klesli o 21,1 % na 148,971 mld. eur. Nefinančné korporácie skončili so ziskom 6,586 mld. eur, čo predstavuje pokles o 30,9 %. Finančné korporácie skončili v roku 2009 so ziskom 767 mil. eur.

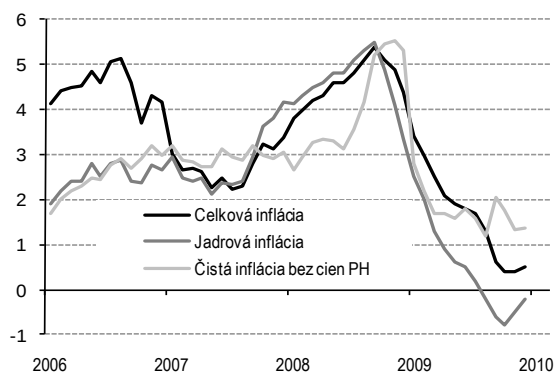
1.2. Vývoj v jednotlivých segmentoch ekonomiky

1.2.1. Cenový vývoj a inflácia

Pre vývoj inflácie na Slovensku v roku 2009 je príznačný klesajúci trend spôsobený prevažne reakciou na globálnu hospodársku krízu. Slovensko si dokázalo i napriek výraznému deflačnému vplyvu hospodárskej krízy zachovať mierne pozitívny rast cien. Priemerná ročná miera inflácie podľa národnej metodiky (index rastu spotrebiteľských cien CPI) dosiahla úroveň 1,6 % a harmonizovaný index HICP 0,9 % (metodika podľa EUROSTAT-u). Slovensko od februára do septembra 2009 mierne prekročilo maastrichtské kritérium cenovej stability, avšak porovnávať slovenskú infláciu s referenčnou hodnotou nemá v čase hospodárskej krízy opodstatnenie vzhľadom na skutočnosť, že referenčnú hodnotu tvorili tiež štáty, ktoré sa dostali do deflácie (referenčná hodnota sa blížila k teoretickým minimám 1,5 %). Cenový vývoj počas posledných troch mesiacov roka 2009 bol charakterizovaný opätovným plnením maastrichtského inflačného kritéria s dostatočnou rezervou pod úrovňou referenčnej hodnoty.

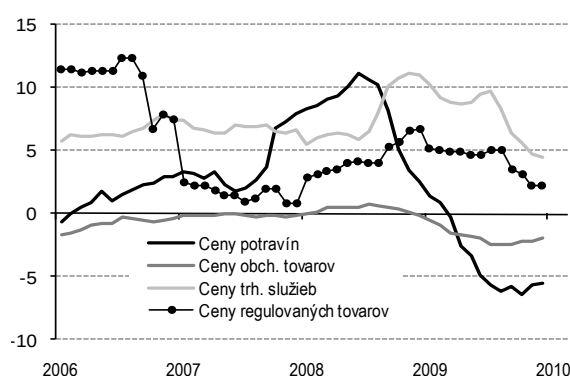
V eurozóne sa ceny v roku 2009 vyvíjali podobne ako na Slovensku, prevládal trend všeobecného poklesu cien, až na historicky najnižšie hodnoty -0,7 % v júli. V tom období sa inflácia na Slovensku v metodike HICP pohybovala na úrovni 0,6 %. K obratu trendu vo vývoji inflácie došlo v novembri, kedy sa medziročná miera inflácie dostala späť do kladných hodnôt a v decembri 2009 dosahovala inflácia v eurozóne už 0,9 %, pričom v celej EÚ 27 dokonca až 1,4 %. Priemerná ročná miera inflácie za rok 2009 dosiahla v eurozóne 0,3 % a v EÚ 27 1,0 % (Slovensko 0,9 %).

Štruktúra celkovej inflácie (% rast)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Vývoj jadrovej inflácie a regulovaných cien (% rast)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Počas roka 2009 na priebeh inflácie vplývali viaceré protichodné faktory. Na jednej strane pôsobili **faktory zmierňujúce priemernú ročnú infláciu** – medzi ne sa radia už spomínané negatívne efekty v dôsledku hospodárskej krízy a vplyv bazického efektu v cenách energií a potravín, ktorých zníženie sa prejavilo v spotrebiteľských cenách. Na druhej strane sa vynorili **faktory zdvíhajúce infláciu v roku 2009**, ktorými sú najmä jednorázové efekty (zvýšenie spotrebnej dane na cigarety).

Najvýznamnejší negatívny príspevok do miery inflácie v roku 2009 oproti predchádzajúcim rokom mali **potraviny**. Priemerný rast cien potravín za rok 2009 dosiahol -3,8 %, čo predstavuje záporný príspevok k HICP vo výške 0,69 p.b.. Ich ceny však klesali už od začiatku roka 2009 i v globálnom meradle a súviselo to aj s bazickým efektom, keďže ceny potravín zaznamenali v roku 2008 vysoké rasty.

Nezanedbateľným determinantom vývoja cien **obchodovateľných tovarov bez pohonných hmôt** v roku 2009 bola apreciacia (zhodnocovanie) eura voči menám okolitých krajín, ktorá sa premietala do cien dovážaných tovarov a tiež prudké oslabenie svetového dopytu po luxusných tovaroch a tovaroch krátkodobej spotreby, ktoré v roku 2009 pomohlo stlačiť medziročnú zmenu cien obchodovateľných tovarov do záporných čísel.

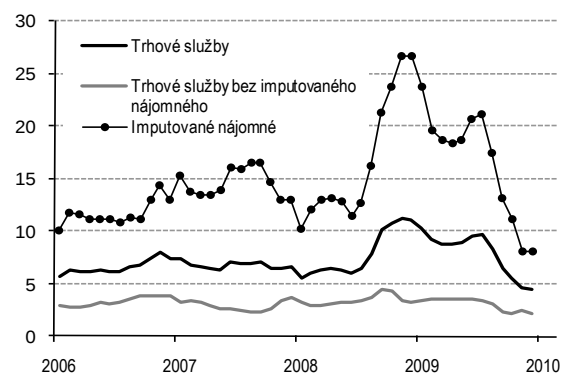
V trhových službách, kde nie je veľký priestor pre zásadný rast produktivity práce, sa nárast jednotkových nákladov práce (ULC – unit labor costs) kompenzuje cez vyššie ceny. Z medziročného pohľadu rast cien trhových služieb bol výrazne vyšší ako priemerná miera inflácie (v priemere 7,9 %, čo je o 0,1 p.b. viac ako rok predtým). Najväčší podiel na tomto náraste však mali výdavky v oblasti bývania – tzv. imputované nájomné, ktoré súvisí s výdavkami na bývanie v rodinnom dome a fond opráv v bytovom bloku. Medziročné tempo rastu imputovaného nájomného dosiahlo v roku 2009 až 16,6 %, bez ktorého by bol priemerný rast cien trhových služieb podstatne nižší, len 3,0 %. Príčina spočíva v nedostatočnom množstve investícií smerujúcich do obnovy bytového fondu v predchádzajúcich rokoch. Zvýšenie výdavkov do rekonštrukcií bytov bolo v roku 2009 podporené aj pôžičkou EBRD, čo podnietilo záujem o zateplovanie bytov. Splácanie pôžičiek si vyžaduje zvýšiť mesačné platby do fondu opráv.

V roku 2009 sa v spotrebiteľských cenách prejavil aj **vplyv zmeny nepriamych daní** v dôsledku rozhodnutia vlády zvýšiť spotrebnú daň na cigarety vo februári 2009. Príspevok k priemernej CPI inflácii predstavoval 0,33 p.b..

Regulované ceny zaznamenali iba mierne rasty v dôsledku januárového zvyšovania cien za elektrinu, plyn, vodu a stočné. K úpravám regulovaných cien počas roka 2009

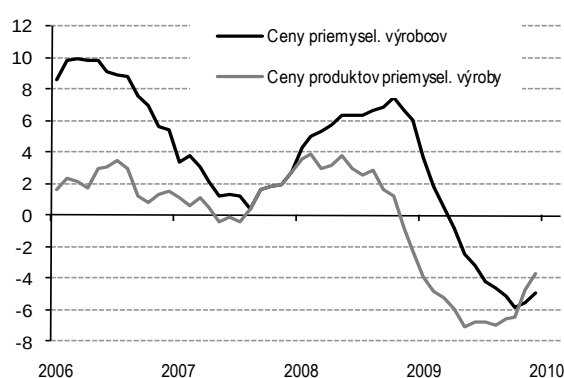
i napriek nízkym cenám plynu a ropy na svetových trhoch nedošlo. Priemerný ročný rast regulovaných cien v roku 2009 bol 4,2 %.

Vplyv imputovaného nájomného v cenách služieb (% rast)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Vývoj cien výrobcov (% rast)

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR

Minuloročný vývoj spotrebiteľských cien (v štruktúre inflácie) a jeho determinanty potvrdili záporný nákladový charakter inflácie, ktorý bol pod vplyvom externých faktorov, bez vážnejších tlakov zo strany domáceho dopytu. Navyše mierny rast cien po zavedení novej meny v prvých mesiacoch roka 2009 poukazuje na zanedbateľný vplyv prijatia eura na rast cien. Uvedený nízky vplyv prijatia eura na rast cien pohybujúci sa na úrovni 0,12 – 0,19 p.b. potvrdzuje aj analýza vplyvu zavedenia eura na infláciu na Slovensku (euro changeover effect) vypracovaná MF SR.

Začiatkom roka 2009 ceny mnohých komodít dosiahli absolútne historické minimá v dôsledku utlmeného obchodu a obmedzenej výroby zapríčinennej hospodárskou krízou. Priemyselní výrobcovia vo svete, ale aj na Slovensku profitovali prevažnú časť roka z klesajúcich cien ich vstupov. Relatívne vysoký rast cien indexu tuzemských cien priemyselných výrobcov (PPI) v roku 2008 sa v roku 2009 razantne zmenil, keď priemerná medziročná dynamika dosiahla len -2,5 % (až o 8,6 p.b. menej ako predchádzajúci rok). Pokles cien podobne ako v prípade spotrebiteľskej inflácie dosiahol svoje najnižšie hodnoty v októbri roka 2009, po ktorom nasledoval pozvoľný rast inflácie priemyselných výrobcov.

1.2.2. Vývoj na trhu práce

Aj vývoj na trhu práce v roku 2009 bol ovplyvnený predovšetkým globálnou finančnou a hospodárskou krízou. Zhoršovanie vývoja reálnej ekonomiky a prepád zahraničného dopytu sa s časovým posunom začal prejavovať aj na slovenskom trhu práce.

Zatiaľ čo v štvrtom kvartáli 2008 sa iba zastavil predošlý pozitívny vývoj rastu zamestnanosti a poklesu miery nezamestnanosti, údaje za prvý kvartál 2009 už ukázali prudké zhoršovanie situácie. Hospodárstvo v prvom kvartáli stratilo rovnaký počet pracovných miest, ako bolo vytvorených za predošlé štyri kvartály. V prvom polroku 2009 sa počet pracujúcich znížil podľa metodiky výberového zisťovania pracovných síl (VZPS) medziročne o 0,6 %. V druhej polovici roka bol vplyv krízy na trh práce ešte výraznejší, keď sa počet zamestnaných znížil medziročne o 4,9 %. V porovnaní s rokom 2008 sa počet zamestnaných podľa metodiky VZPS znížil o 2,8 %. K celkovému poklesu zamestnanosti najviac prispel pokles zamestnanosti v súkromnom sektore. Zvýšil sa počet podnikateľov bez zamestnancov. Podľa metodiky štvrťročného štatistického výkazníctva mala zamestnanosť mierne odlišný trend, keď pokles zamestnancov bol výrazný i v prvých dvoch štvrťrokoch 2009.

S poklesom zamestnanosti sa zákonite zvyšovala aj miera nezamestnanosti, tá však bola mierne tlmená vyšším počtom ekonomicky neaktívnych. Počet nezamestnaných sa podľa metodiky VZPS v roku 2009 zvýšil o 66 tisíc na 324 tisíc, miera nezamestnanosti tak stúpila na 12,1 %. Miera evidovanej nezamestnanosti sa zvýšila na úroveň 11,4 %, čo predstavuje nárast o 3,8 p.b. oproti roku 2008.

Trh práce v tisícoch	2009				
	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	rok
Počet pracujúcich podľa VZPS	2 388,2	2 378,5	2 366,9	2 329,6	2 365,8
medziročný rast v %	-0,1	-1,1	-4,3	-5,5	-2,8
Počet zamestnancov (štvrťročné štatistické výkazníctvo)	2 198,9	2 182,9	2 163,5	2 161,3	2 176,7
medziročný rast v %	-2,7	-4,0	-5,7	-5,6	-4,5
Počet nezamestnaných podľa VZPS	281,0	302,1	339,0	374,6	324,2
medziročný rast v %	0,2	11,6	38,9	59,8	25,9
Počet disponibilných nezamestnaných (ÚPSVAR)	256,9	301,4	323,1	330,9	303,1
medziročný rast v %	25,7	55,9	66,1	60,6	51,9
Miera nezamestnanosti podľa VZPS v %	10,5	11,3	12,5	13,9	12,1
medziročná zmena v p.b.	0,0	1,1	3,5	5,2	2,5
Miera evidovanej nezamestnanosti (ÚPSVAR)	9,7	11,4	12,2	12,5	11,4
medziročná zmena v p.b.	1,9	4,0	4,7	4,6	3,8

Zdroj: ŠÚ SR

Pokles zahraničného dopytu sa prejavil na znížení dopytu po pracovnej sile u hlavných exportérov, čo spolu s poklesom domáceho ekonomického sentimentu prispelo najmä k tlaku na znižovanie mzdových nákladov. V roku 2009 dosiahla nominálna priemerná mesačná mzda hodnotu 744,5 eur, čo je rast o 3 %, reálna mzda stúpila o 1,4 %. V porovnaní

s predchádzajúcim rokom ide o výrazný pokles rastu, keď v roku 2008 nominálna mzda stúpila o 8,1 % a reálna o 3,3 %.

	2009				
	1.Q	2.Q	3.Q	4.Q	Rok
Priemerná mzda v NH (eur)	710,5	732,3	722,5	813,2	744,5
Medziročný rast v %	4,7	2,8	2,5	2,1	3,0
Rast spotrebiteľských cien v %	3,1	2,3	1,2	0,4	1,6
Reálny rast miezd v NH v %	1,6	0,5	1,3	1,7	1,3

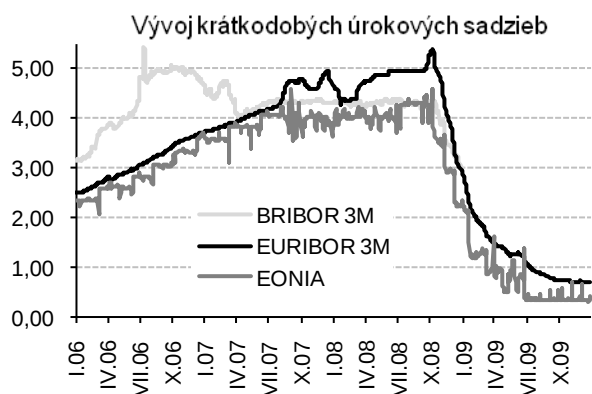
	2005	2006	2007	2008	2009
Priemerná mzda v NH (eur)	573,4	622,8	668,7	723,0	744,5
Medziročný rast v %	9,2	8,6	7,4	8,1	3,0
Rast spotrebiteľských cien v %	2,7	4,5	2,8	4,6	1,6
Reálny rast miezd v NH v %	6,3	3,9	4,5	3,4	1,3

Zdroj: ŠÚ SR

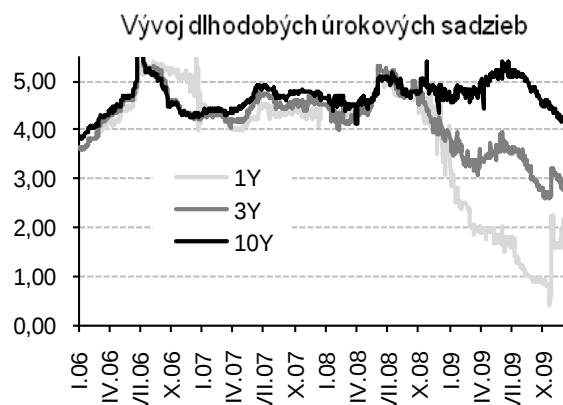
Od roku 2006 Štatistický úrad Slovenskej republiky vykazuje priemernú mzdu zamestnanca v národnom hospodárstve vrátane platov ozbrojených zložiek. V roku 2009 najrýchlejšie rástli nominálne mzdy v sektore administratívne a podporné služby, ktoré vzrástli o 9,0 %. Najvýraznejší pokles zaznamenala mzda v sektore ubytovacích a stravovacích služieb (-7,3 %). Sektor informácií a komunikácií bol v roku 2009 sektorom s najvyššou mzdovou úrovňou (1 413 eur), kým najnižšie mzdy boli v stavebníctve (558 eur) a poľnohospodárstve (585 eur).

1.2.3. Vývoj úrokových sadzieb na medzibankovom trhu

Podobne ako v minulosti, aj v roku 2009 bol vývoj úrokových sadzieb previazaný s výkonom menovej politiky centrálnej banky, ktorý vychádza z aktuálneho a očakávaného vývoja inflácie a ďalších relevantných makroekonomických indikátorov. Slovensko vstúpilo 1. 1. 2009 do eurozóny pri základnej sadzbe NBS 2,5 % a v roku 2009 bola menová politika na Slovensku po prvý krát zabezpečovaná prostredníctvom Európskej centrálnej banky. V priebehu roka 2009 pristúpila ECB k viacnásobnému zníženiu základnej úrokovej sadzby, až na aktuálnu hodnotu 1,0 %. ECB znižovala sadzby s cieľom zabrániť recesii v eurozóne v dôsledku globálnej hospodárskej krízy. Úrokové sadzby na krátkom konci výnosovej krivky (krátkodobé sadzby) zaznamenali v roku 2009 výrazný pokles, keď reflektovali znižovanie základnej sadzby. Medzibankové sadzby eurozóny sa dostali na svoje historické minimá.

Zdroj: NBS, MF SR

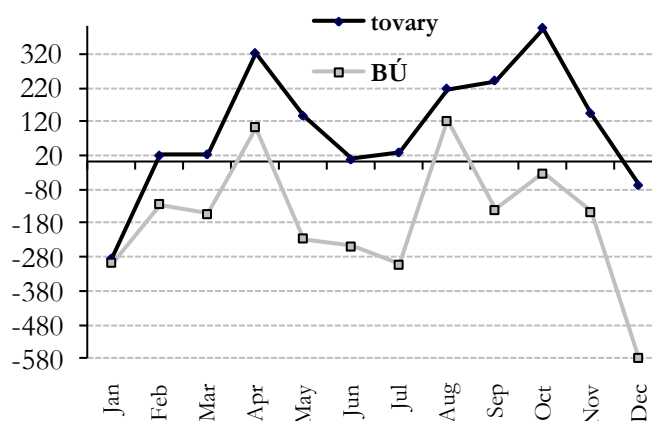
Zdroj: Reuters, MF SR

Úrokové sadzby na dlhom konci výnosovej krivky (dlhodobé sadzby) boli v roku 2009 pod vplyvom globálnej krízy a averzie investorov k riziku. Do konca roku 2008 bola výnosová krivka slovenských štátnych dlhopisov relatívne stabilná s miernym sklonom. Pod vplyvom uvoľňovania menovej politiky ECB dochádzalo v roku 2009 k výraznému nárastu strmosti výnosovej krivky spôsobenej prudkým poklesom krátkodobých úrokových sadzieb. Výnos 1-ročného dlhopisu SR sa dostal až k 1 % p. a., zatiaľ čo výnos 10-ročného dlhopisu zotrval nad úrovňou 4 % p. a.. Okrem zníženia sadzieb pri krátkych splatnostiach došlo aj k výraznej preferencii týchto splatností z hľadiska dopytu. Aj keď počas krízy nedošlo k nárastu výnosov benchmarkových 10-ročných dlhopisov SR, rast averzie k riziku je možné dokumentovať na raste spreadov voči nemeckým bundom, ktoré sú považované za porovnávaciu investíciu. Spready dlhopisov SR vzrástli v roku 2008 až k úrovni 2 % p. a. z predkrízových hodnôt okolo úrovne 0,5 % p. a.. Následne koncom roku 2009 sa spready slovenských dlhopisov dostali na súčasnú úroveň okolo 1 % p. a.. V porovnaní s okolitými krajinami sú však výnosy dlhopisov na relatívne priaznivých úrovniach.

1.2.4. Platobná a obchodná bilancia

Podľa predbežných údajov o vývoji platobnej bilancie SR v roku 2009 možno konštatovať, že v porovnaní s rokom 2008 sa deficit **bežného účtu** znížil približne o 3,3 % HDP na úroveň 3,2 % HDP. Strednodobé odhady vývoja ekonomiky SR však naďalej naznačujú, že deficit sa bude postupne znižovať a v roku 2013 by mal dosiahnuť 2,4 % z HDP. Deficit bežného účtu je do značnej miery krytý finančným účtom prostredníctvom prílevu PZI. Zníženie deficitu bežného účtu v roku 2009 bolo spôsobené predovšetkým pozitívnym vývoj v oblasti bilancie tovarov.

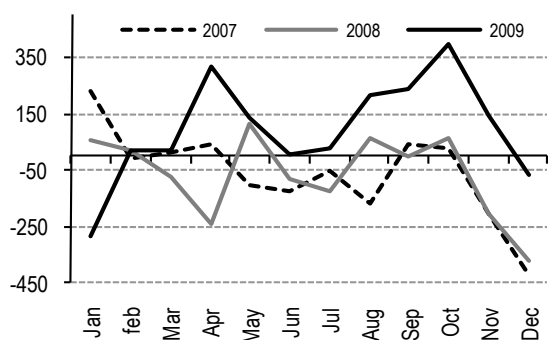
Vývoj mesačného deficitu BÚ a obchodnej bilancie (mil. eur)

Zdroj: NBS, ŠÚ SR

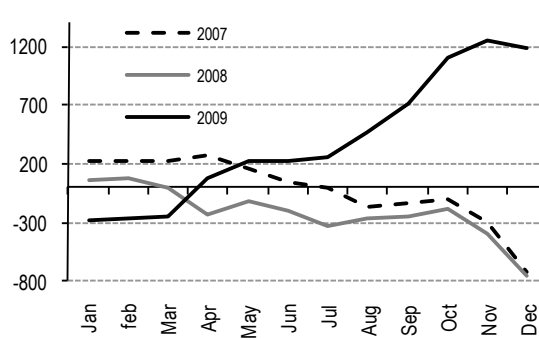
Po rokoch úspešného znižovania deficitu obchodnej bilancie sa hodnota bilancie vplyvom hospodárskej krízy dostala do historicky najvyššieho prebytku. V absolútnom vyjadrení dosiahla v roku 2009 výška prebytku bilancie tovarov hodnotu 1 186,8 mil. eur (1,9 % HDP), čo predstavuje zvýšenie oproti roku 2008 o 1 944,6 mil. eur. Vývoj zahraničného obchodu bol v roku 2009 ovplyvnený predovšetkým vplyvom globálnej ekonomickej krízy, ktorá sa naplno prejavila na vývoji zahraničného obchodu takmer počas celého roka. V prvej polovici roka 2009 vývoz aj dovoz pokračoval v trende z konca roka 2008, keď klesal v priemere dvojciferným tempom. Vysoké poklesy vývozu prebiehali hlavne v súvislosti so svetovou hospodárskou krízou a oslabeným dopytom v zahraničí i doma. Vývoz klesal predovšetkým v triede stroje, prístroje a elektrotechnické zariadenia. Z hľadiska komoditnej štruktúry pokles dovozu kopíroval vývoj vývozu a slabý domáci dopyt. V prvom štvrtroku sa začal naplno prejavovať pokles dopytu našich najväčších obchodných partnerov, pričom vývoz v tomto období poklesol v priemere o 29,6 %, kým dovoz ovplyvnený vysokou dovoznou náročnosťou poklesol o 27,7 %. Medziročný pokles exportov tak zaznamenal v roku 2009 hodnotu 19,8 %, kým import klesal medziročne na úrovni 23,4 %. Podľa predbežných údajov sa oproti roku 2009 ceny dovozov znížili o 5,7 % a ceny vývozov o 4,7 %. Reálna hodnota čistého zahraničného dopytu zostala aj v roku 2009 kladná a príspevok zahraničného obchodu k reálnemu rastu HDP bol 0,4 p.b..

Vývoj mesačnej obchodnej bilancie (mil. eur)

Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj kumulatívnej bilancie tovarov (mil. eur)

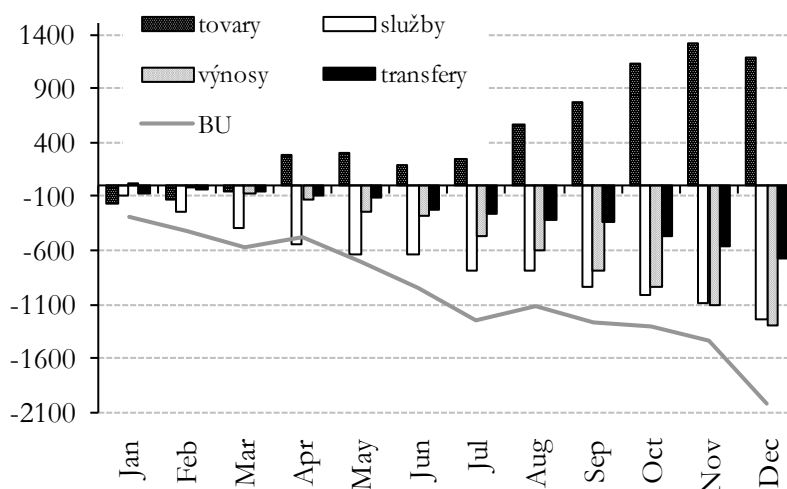
Zdroj: ŠÚ SR

Stav **bilancie služieb** sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne zhoršil. Bilancia služieb sa v roku 2009 skončila v deficite na úrovni 1 246,2 mil. eur, kým v roku 2008 dosiahla deficit na úrovni 469,1 mil. eur. Dôvodom zhoršenia vývoja v bilancii služieb je zníženie prebytku v bilancii cestovného ruchu a výrazné zhoršenie bilancie ostatných služieb (finančné, sprostredkovateľské služby). Tie skončili v roku 2009 v deficite 1 511,6 mil. eur.

V oblasti **bilancie výnosov** prišlo k zníženiu deficitu oproti roku 2008. Deficit bilancie výnosov dosiahol hodnotu 1 287,9 mil. eur, kým v roku 2008 bola hodnota deficitu na úrovni 2 209,5 mil. eur. V roku 2009 bol zaznamenaný tradičný odliv finančných prostriedkov kvôli vyplateniu dividend zahraničných investorov, avšak v menšej miere ako v roku 2008 v dôsledku nižšej ziskovosti spôsobenej hospodárskou krízou. V tomto roku však prišlo k zníženiu prebytku bilancie kompenzácií pracovníkov oproti roku 2008 v dôsledku hospodárskej krízy, ktorá negatívnym spôsobom ovplyvnila zamestnanosť slovenských občanov v zahraničí.

Bilancia bežných transferov sa v roku 2009 medziročne zlepšila a negatívne saldo z roku 2008 vo výške 860,2 mil. eur sa počas roku 2009 znížilo na 676,2 mil. eur.

Vývoj bežného účtu platobnej bilancie v roku 2009 podľa jeho zložiek (mil. eur)

Zdroj: NBS, ŠÚ SR

Prebytok **kapitálového účtu** sa v roku 2009 zhoršil z úrovne 776,17 mil. eur v roku 2008 na úroveň 463,9 mil. eur, čo bolo výsledkom súčasného poklesu príjmov a nárastu platieb v kapitálových transferoch. V roku 2009 prišlo k zníženiu prebytku na **finančnom účte**, ktorého bilancia dosiahla v roku 2009 stav 2 958,4 mil. eur (v roku 2008 4 948,8 mil. eur). Zníženie bolo ovplyvnené zmenou bilancie priamych a portfóliových investícií z minuloročného prílevu na súčasný odlev, čo bolo spôsobené najmä odlevom ostatného kapitálu v priamych investíciách a rastom záujmu rezidentov o zahraničné dlhové cenné papiere. Tieto faktory prevážili medziročne vyšší prílev v ostatných investíciách. Celkovo bol v bilancii kapitálového a finančného účtu dosiahnutý prebytok, ktorý prevýšil negatívny vplyv bežného účtu. Celková hodnota **platobnej bilancie** napriek tomu skončila v deficite na úrovni 566,6 mil. eur.

Celkové devízové rezervy vykázali ku koncu decembra hodnotu 1,8 mld. USD, čo zodpovedalo 0,4-násobku priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb do SR v roku 2009. Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2009 dosiahol 45,3 mld. eur, čo predstavuje medziročný nárast o 8,1 mld. eur.

Priemerný nominálny výmenný kurz eura voči americkému doláru sa medziročne znehodnotil o 5,2 % (1,471 USD/EUR v roku 2008 oproti 1,394 USD/EUR v roku 2009). Príčinou zhodnotenia amerického dolára bol pokles akciových trhov a cien ropy, teda aktív, s ktorými je americký dolár v silnej korelácii, keďže je považovaný za bezpečný prístav v čase turbulentných podmienok na finančných trhoch.

2. Výsledok hospodárenia verejnej správy v metodike ESA 95

Verejný rozpočet na rok 2009 bol zostavený podľa metodiky ESA 95, rešpektujúcej časovo rozlíšený (akruálny) princíp, a zároveň aj na hotovostnej báze. Súbežným uplatnením oboch princípov sa dosiahol komplexný pohľad na priebeh hospodárenia s verejnými prostriedkami a zároveň sa zabezpečila aj medzinárodná porovnateľnosť tak rozpočtovaných, ako aj skutočne dosiahnutých výsledkov.

V tejto časti záverečného účtu verejnej správy je prezentované hodnotenie plnenia rozpočtu zostaveného na časovo rozlíšenej báze. V druhej a tretej časti je akcent položený na hodnotenie plnenia rozpočtu zostaveného na hotovostnej báze.

2.1. Stručná charakteristika metodiky ESA 95

Vyčíslenie výsledku hospodárenia verejného rozpočtu v metodike ESA 95 znamená predovšetkým zaznamenanie uskutočnených transakcií v priebehu roka na časovo rozlíšenej báze a doplnenie úprav nezohľadnených vo výkazníctve. Výsledok hospodárenia, tzv. čisté pôžičky/čisté výpožičky, je konfrontovaný s výsledkom financovania vyplývajúcim z transakcií s finančnými aktívami a pasívami. Prezentovaná je tiež väzba medzi výsledkom hospodárenia a zmenou stavu dlhu.

Uplatnenie princípu akruálneho zaznamenania sa zabezpečilo úpravou údajov zostavených na hotovostnej báze zahrnutím položiek časového rozlíšenia – časovým rozlíšením úrokov, daní, sociálnych príspevkov a zahrnutím medziročnej zmeny stavu ostatných pohľadávok a ostatných záväzkov.

Pre zaznamenanie časového rozlíšenia daňových príjmov a sociálnych príspevkov sa používa metóda časového posunu hotovostného plnenia. Od roku 2008 sa časovo rozlišuje aj daň z motorových vozidiel, ktorá je príjmom vyšších územných celkov.

Nadväzne na výsledky za rok 2008 sa aj v roku 2009 vykonala úprava súvisiaca so zdravotnými poisťovňami. V súlade s princípmi metodiky ESA95, podľa ktorej sektor verejnej správy pozostáva z verejných netrhových inštitúcií, sa súkromné zdravotné poisťovne vylúčili zo sektora verejnej správy. Celkové hospodárenie sektora tak zahŕňa výsledky dvoch verejných zdravotných poisťovní a za súkromné poisťovne sa zohľadňujú iba príjmy, výdavky a akruálne úpravy týkajúce sa verejného zdravotného poistenia a na to nadväzujúce náklady.

2.2. Výsledok hospodárenia rozpočtu verejnej správy v metodike ESA 95

Na základe vyššie uvedenej metodiky boli výsledky hospodárenia subjektov verejnej správy v roku 2008 a 2009 nasledovné (v tis. eur):

Druh verejného rozpočtu	2008 ¹⁾	2009		
	Skutočnosť	Rozpočet ³⁾	Skutočnosť ²⁾	Rozdiel
a	1	2	3	4=3-2
Verejná správa spolu	-1 548 795	-3 137 985	-4 289 463	-1 151 478
Štátny rozpočet ⁴⁾	-1 687 977	-3 423 199	-3 666 602	-243 403
Štátne fondy spolu	220 706	243 109	203 769	-39 340
Fond národného majetku SR	-299 940	-5 996	-80 092	-74 096
Slovenský pozemkový fond	-3 021	-432	-4 940	-4 508
Slovenská konsolidačná, a.s.	10 124	482	11 013	10 531
Verejné vysoké školy	-38 040	3 749	-55 118	-58 867
Príspevkové organizácie štátu zaradené do sektora	8 099	-1 939	11 287	13 226
Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou	-1 461	681	451	-230
Ústav pamäti národa	66	0	-27	-27
Slovenské národné stredisko pre ľudské práva	33	0	8	8
Slovenská televízia	-8 929	-846	-1 664	-818
Slovenský rozhlas	-199	186	1 714	1 528
Úrad pre dohľad nad výkonom auditu	232	0,0	116	116
RTVS, s. r. o.	-631	0	214	214
Tlačová agentúra SR	x	0,0	-8	-8
Audiovizuálny fond	x	0,0	8	8
Vyššie územné celky	-47 036	-38 505	-121 159	-82 654
Príspevkové organizácie VÚC zaradené do sektora	-4 382	7 965	3 193	-4 772
Obce	4 116	0	-282 838	-282 838
Príspevkové organizácie obcí zaradené do sektora	-929	2 157	123	-2 034
Sociálna poisťovňa	287 061	52 297	-303 252	-355 549
Zdravotné poisťovne	13 311	22 306	-5 659	-27 965
Hrubý domáci produkt v bežných cenách	67 221 038	63 607 544	63 331 620	x
Percento schodku verejnej správy z HDP	-2,30	-4,93	-6,77	-1,84

¹⁾ Údaje za skutočnosť 2008 sú revidované a prepočítané konverzným kurzom 1 € = 30,126 SKK.

²⁾ Údaje za skutočnosť 2009 sú predbežné.

³⁾ Schválený rozpočet z októbra 2009.

⁴⁾ Vrátane účtov štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov.

Zdroj: Ministerstvo financií SR, Štatistický úrad SR

V porovnaní so Záverečným účtom verejnej správy za rok 2008 z apríla 2009 sa údaje za skutočnosť roku 2008 revidovali. Pri revízii sa zohľadnilo najmä:

- aktualizácia časového rozlíšenia daní a poistného,
- spresnenie zmeny stavov pohľadávok a záväzkov na základe definitívnych účtovných závierok organizácií verejnej správy.

Údaje za skutočnosť roku 2009 je treba chápať ako predbežné, pretože sú spracované na základe výkazov, ktoré o svojom hospodárení v roku 2009 predložili jednotlivé subjekty verejnej správy, ale ktoré pritom neprešli schvaľovacím procesom. Definitívne údaje za rok 2009 bude možné prezentovať po spresnení týchto výsledkov na základe vykonaných auditov

a po získaní definitívnych údajov pre časové rozlíšenie daní a poistného za rok 2009 z Daňového riaditeľstva SR, Colného riaditeľstva SR, Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní.

V roku 2009 dosiahlo celkové hospodárenie s verejnými financiami schodok vo výške -4 289 463 tis. eur, t.j. -6,77 % z HDP, z čoho dopad druhého piliera dôchodkovej reformy predstavoval -1,4 % z HDP (875 300 tis. eur).

Celkový výsledok hospodárenia verejnej správy v roku 2009 v porovnaní s rozpočtom, ktorý bol schválený v októbri 2009, bol horší o 1,84 percentuálneho bodu (v absolútnom vyjadrení o 1 151 478 tis. eur). Rozhodujúcim faktorom prekročenia rozpočtovaného schodku bol v skutočnosti významnejší vplyv hospodárskej krízy, ako sa pri úprave rozpočtu predpokladalo. Prejavilo sa to najmä v tých zložkách verejnej správy, ktoré hospodária s významným objemom verejných prostriedkov. Výnimkou je len štátny rozpočet, v ktorom sa v skutočnosti dosiahol nižší schodok, vypočítaný podľa metodiky ESA 95, oproti rozpočtovanému o 147 070 tis. eur.

Z vyššie uvedeného prehľadu o výsledkoch hospodárenia podľa metodiky ESA95 vidieť, že na prekročení rozpočtovaného schodku verejnej správy malo najväčší podiel prekročenie rozpočtu v Sociálnej poisťovni (o 0,56 % HDP), obciach (o 0,45 % HDP) a v súhrne štátneho rozpočtu, štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov (o 0,38 % HDP). Príčinou nedodržania rozpočtovaného prebytku v Sociálnej poisťovni bol výrazne nižší výber poistného (o 592 140 tis. eur) a zároveň prekročenie rozpočtu výdavkov súvisiacich s poistením o 276 688 tis. eur. Nedostatok zdrojov v Sociálnej poisťovni bol čiastočne kompenzovaný transferom prostriedkov zo štátnych finančných aktív, ktorý bol oproti rozpočtu vyšší o 370 752 tis. eur. Takto zvýšený transfer ale spôsobil, že sa prekročil aj rozpočtovaný schodok súhrnu štátneho rozpočtu, účtov štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov o 243 403 tis. eur. V prípade obcí, ktorých hospodárenie bolo rozpočtované ako vyrovnané, sa dosiahol v skutočnosti schodok 282 838 tis. eur. Príčinou boli najmä nižšie príjmy oproti rozpočtu o 94 133 tis. eur, vyššie výdavky o 127 183 tis. eur a nárast záväzkov oproti ich stavu ku koncu roka 2008 o 55 092 tis. eur.

Negatívny vplyv hospodárskej krízy sa prejavil nielen v prekročení rozpočtovaného schodku, ale aj vo výraznom prekročení trojpercentného maastrichtského kritéria pre pomer schodku k hrubému domácejmu produktu, a to po dvoch predchádzajúcich rokoch, keď toto kritérium bolo splnené. Vidieť to z nasledujúceho prehľadu.

Ukazovateľ	2006	2007	2008	2009
Pomer schodku k HDP	-3,6%	-1,9%	-2,3%	-6,8%
Hrubý domáci produkt v b.c. ¹⁾	11,7%	11,8%	9,2%	-5,8%
Príjmy ¹⁾	7,7%	7,3%	10,3%	-5,5%
z toho: dane a poistné ¹⁾	6,2%	11,0%	8,4%	-5,5%
Výdavky ¹⁾	10,8%	2,7%	11,6%	5,8%
z toho: bežné výdavky ¹⁾	10,6%	2,9%	11,3%	6,1%

¹⁾ medziročný rast v percentách

Z údajov v prehľade je zrejmé, že pre dosiahnutie takého schodku, ktorý spĺňa trojpercentné maastrichtské kritérium, bol potrebný v rokoch 2007 a 2008 pozitívny rast slovenskej ekonomiky. Zásadná zmena vo vývoji slovenskej ekonomiky v roku 2009, ktorej príčinou bola hospodárska kríza a s tým súvisiaci významný pokles dopytu na zahraničných trhoch, znamenala zároveň aj zásadnú zmenu v podmienkach tvorby zdrojov pre verejné financie. Pokles HDP v roku 2009 oproti jeho úrovni v roku 2008 o 5,8 % sa okamžite prejavil na nižšej tvorbe daňových príjmov v porovnaní s rokom 2008 o 5,5 %.

Prirodzená reakcia príjmovej časti verejných financií na zmenu v doterajšom vývoji ekonomiky sa ale nepremietla do vývoja výdavkov v roku 2009. Celkové výdavky sa v roku 2009 oproti roku 2008 zvýšili o 5,8 %, z toho bežné výdavky až o 6,1 %. Prejavilo sa to aj na vývoji pomeru výdavkov k HDP. Z úrovne 36,4 % dosiahnutej v roku 2008, ktorý bol ešte súčasťou obdobia vysokých ekonomických rastov, sa zvýšil v roku 2009 na 40,9 %, t.j. o 4,5 percentuálneho bodu. Aj keď takýto vývoj bol v súlade s fiškálnou politikou vlády pre rok 2009, je uvedená skutočnosť druhým významným faktorom, popri ekonomickom poklese, ktorý prispel k prekročeniu trojpercentného maastrichtského kritéria pre schodok.

Nasledujúca tabuľka, v ktorej sa porovnáva hospodárenie verejnej správy podľa schváleného rozpočtu z októbra 2009 (stĺpec 1) a upravenej skutočnosti (stĺpec 2), poskytuje základný prehľad o vplyve plnenia rozpočtu príjmov a rozpočtu výdavkov na plnenie rozpočtu schodku.

v tis. eur				
Položky	Schválený rozpočet	Skutočnosť upravená ¹⁾	Rozdiel	Skutočnosť v metodike ESA95 ²⁾
a	1	2	3=2-1	4
Celkové príjmy konsolidované	23 717 185	21 593 038	-2 124 147	21 705 286
z toho: daňové a poistné	19 459 687	18 092 314	-1 367 373	18 234 858
nedaňové	2 393 225	2 270 380	-122 845	2 820 746
granty a transfery	1 864 273	1 230 344	-633 929	649 682
Celkové výdavky konsolidované	26 855 170	25 939 069	-916 101	25 994 749
z toho: bežné	23 776 221	22 971 141	-805 080	22 935 942
kapitálové	3 078 949	2 967 928	-111 021	3 058 807
Schodok podľa ESA95	-3 137 985	-4 346 031	-1 208 046	-4 289 463

¹⁾ V súlade s rozpočtom zahrnuté finančné toky z Európskej únie a vylúčené mimorozpočtové účty, Tlačová agentúra SR, Audiovizuálny fond a Úrad pre dohľad nad výkonom auditu, ktoré sa nerozpočtujú.

²⁾ Ide o predbežné údaje.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Celkové konsolidované príjmy aj výdavky v roku 2009 boli v skutočnosti nižšie ako schválený rozpočet. Nenaplnenie rozpočtu príjmov verejnej správy predstavuje 3,3 % HDP, ktoré bolo len čiastočne kompenzované nadočerpaním rozpočtovaných výdavkov vo výške 1,4 % HDP. Negatívne sa to prejavilo na prekročení rozpočtovaného schodku o 1,9 % HDP.

Na nenaplnení rozpočtu celkových príjmov sa podieľali všetky tri základné skupiny príjmov uvedené v tabuľke – najvýznamnejšie z nich daňové a poisťné príjmy, ktorých výpadok predstavuje 2,2 % HDP. Nenaplnenie rozpočtu grantov a transferov predstavuje 1,0 % HDP a nedaňových príjmov 0,2 % HDP.

Nadočerpanie rozpočtu výdavkov sa prejavilo v obidvoch uvedených skupinách – nadočerpanie bežných výdavkov predstavuje 1,2 % HDP a kapitálových výdavkov 0,2 % HDP.

Nesplnenie rozpočtu časovo rozlíšených príjmov z daní a poisťného verejnej správy bolo spôsobené všetkými zložkami verejnej správy, ktoré tento druh príjmov zabezpečujú - v Sociálnej poisťovni bol výpadok príjmov z poisťného 607 250 tis. eur, v zdravotných poisťovniach 280 073 tis. eur, v štátnom rozpočte v príjmoch z daní 234 730 tis. eur, v obciach 160 130 tis. eur, vo vyšších územných celkoch 71 528 tis. eur, v Environmentálnom fonde 116 tis. eur, v Slovenskej televízii a Slovenskom rozhlas v príjmoch z úhrad za poskytované služby 13 546 tis. eur.

Nesplnenie rozpočtu nedaňových príjmov verejnej správy negatívne ovplyvnili nižšie nedaňové príjmy najmä v štátnych fondoch o 155 104 tis. eur, v obciach o 85 041 tis. eur, vo Fonde národného majetku SR o 69 339 tis. eur, v príspevkových organizáciách obcí a vyšších územných celkoch o 60 817 tis. eur a v Slovenskej televízii o 23 976 tis. eur. Iné organizácie verejnej správy, najmä štátny rozpočet, verejné vysoké školy, štátne príspevkové organizácie a zdravotné poisťovne, prekročením rozpočtu nedaňových príjmov čiastočne kompenzovali uvedené výpadky.

Nesplnenie rozpočtu príjmov z grantov a transferov verejnej správy bolo spôsobené nižším objemom získaných grantov a transferov v štátnom rozpočte a na účtoch štátnych finančných aktív vo výške 1 042 887 tis. eur. Rozhodujúce bolo nižšie čerpanie prostriedkov z európskych fondov. Tento výpadok bol kompenzovaný prekročením rozpočtu v ostatných zložkách verejnej správy.

Nadočerpanie rozpočtu bežných výdavkov verejnej správy bolo negatívne ovplyvnené prekročením rozpočtu najmä v Sociálnej poisťovni o 191 711 tis. eur, v obciach o 157 783 tis. eur, na verejných vysokých školách o 112 699 tis. eur, v štátnych príspevkových organizáciách o 73 592 tis. eur, vo vyšších územných celkoch o 21 725 tis. eur

a v príspevkových organizáciách VÚC o 21 523 tis. eur. Pozitívne plnenie rozpočtu bežných výdavkov verejnej správy ovplyvnilo nedočerpanie rozpočtu bežných výdavkov najmä v štátnom rozpočte a na účtoch štátnych finančných aktív o 754 420 tis. eur, v zdravotných poisťovniach o 225 193 tis. eur, v príspevkových organizáciách obcí o 49 089 tis. eur, v štátnych fondoch o 34 794 tis. eur a v Slovenskej televízii o 18 118 tis. eur.

Nedočerpanie rozpočtu kapitálových výdavkov verejnej správy bolo negatívne ovplyvnené prekročením rozpočtu najmä v štátnych finančných aktívach o 53 300 tis. eur, na verejných vysokých školách o 72 302 tis. eur, v príspevkových organizáciách obcí o 40 723 tis. eur, v obciach o 26 210 tis. eur, vo vyšších územných celkoch o 16 327 tis. eur a v štátnych príspevkových organizáciách o 10 194 tis. eur. Pozitívne plnenie rozpočtu kapitálových výdavkov verejnej správy ovplyvnilo nedočerpanie rozpočtu kapitálových výdavkov najmä v štátnom rozpočte o 62 976 tis. eur, v Sociálnej poisťovni o 26 242 tis. eur, v Slovenskej televízii o 8 926 tis. eur a v štátnych fondoch o 6 730 tis. eur.

Detailné informácie o plnení rozpočtu hotovostných príjmov a výdavkov sú uvedené v častiach Výsledky hospodárenia štátneho rozpočtu v roku 2009 a Výsledky rozpočtového hospodárenia ostatných subjektov verejnej správy v roku 2009 v kapitolách venovaných jednotlivým subjektom verejnej správy.

Podrobnejšie údaje o schodku/prebytku v metodike ESA 95 a jeho faktoroch podľa jednotlivých subjektov verejnej správy sú uvedené v nasledujúcom texte.

V roku 2009 uskutočnené hotovostné transakcie s finančnými aktívami spôsobili zníženie stavov finančných aktív súhrnne za verejnú správu o 281 160 tis. eur. Príčinou bol predovšetkým pokles stavov peňažných prostriedkov organizácií verejnej správy o 1 147 332 tis. eur. Financoval sa tým nákup majetkových podielov v hodnote 354 170 tis. eur a poskytnutie pôžičiek vo výške 606 130 tis. eur. Nákup majetkových podielov mimo sektor verejnej správy sa realizoval zo štátnych finančných aktív v hodnote 339 397 tis. eur, vo Fonde národného majetku SR 278 tis. eur, vo vyšších územných celkoch 250 tis. eur a v obciach 14 245 tis. eur. Pôžičky sa poskytli mimo sektor verejnej správy zo štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov vo výške 383 252 tis. eur, zo Štátneho fondu rozvoja bývania 160 883 tis. eur, zo Sociálnej poisťovne 46 953 tis. eur, z Národného jadrového fondu 9 954 tis. eur, z vyšších územných celkov 1 273 tis. eur a z obcí 3 815 tis. eur. Zostávajúca časť poklesu finančných aktív vo výške 94 128 tis. eur bola spôsobená znížením stavu pohľadávok splátkami pôžičiek, predajom majetkových podielov a cenných papierov.

Uskutočnené hotovostné transakcie s finančnými pasívami v priebehu roka 2009 spôsobili zvýšenie stavov pasív verejnej správy o 3 697 394 tis. eur. Rozhodujúce boli emisie štátnych pokladničných poukázok a ostatných štátnych dlhopisov, ktoré spolu s prijatými bankovými a dodávateľskými úvermi v priebehu roka 2009 vytvorili nové záväzky vo výške 11 463 525 tis. eur, z ktorých 4 120 212 tis. eur boli bankové a dodávateľské úvery. Na vzniku nových záväzkov z prijatých bankových a dodávateľských úverov sa podieľala kapitola všeobecná pokladničná správa 3 851 286 tis. eur, mimorozpočtové účty 385 tis. eur, vyššie územné celky 65 410 tis. eur a obce 203 131 tis. eur. Zároveň boli v priebehu roka 2009 uhradené splatné štátne pokladničné poukázky, ostatné štátne dlhopisy, bankové a dodávateľské úvery vo výške 7 816 090 tis. eur, z ktorých 4 101 177 tis. eur boli splátky bankových a dodávateľských úverov. Na splatení splatnej časti bankových a dodávateľských úverov sa podieľala kapitola všeobecnej pokladničnej správy 3 975 860 tis. eur, Fond národného majetku SR 113 tis. eur, verejné vysoké školy 75 tis. eur, štátne príspevkové organizácie 49 tis. eur, Slovenský rozhlas 5 tis. eur, vyššie územné celky 7 765 tis. eur, príspevkové organizácie VÚC 24 tis. eur, obce 116 676 tis. eur a príspevkové organizácie obcí 610 tis. eur. Zostávajúca časť zmeny stavu pasív, vo výške 49 959 tis. eur predstavuje nové záväzky z vkladov dobrovoľných klientov a príspevkových organizácií zaradených mimo sektor verejnej správy v Štátnej pokladnici SR.

Pokles hodnoty finančných aktív pri súčasne významnom zvýšení hodnoty pasív poukazuje na negatívny dosah hospodárskej krízy v roku 2009 aj na schopnosť organizácií verejnej správy uhrádzať svoje záväzky z vlastných zdrojov. Toto konštatovanie platí predovšetkým pre súhrn štátneho rozpočtu, štátnych finančných aktív a ostatných mimorozpočtových účtov, pre Sociálnu poisťovňu, obce a vyššie územné celky.

3. Prehľad aktív sektora verejnej správy

Vyhodnotenie stavu aktív a pasív sektora verejnej správy je možné vykonať na základe údajov, ktoré obsahujú účtovné závierky jednotlivých subjektov verejnej správy zostavené a predložené v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov a z finančných výkazov o vybraných údajoch aktív a pasív za ostatné subjekty verejnej správy zostavené v zmysle opatrenia Ministerstva financií k finančnému výkazníctvu subjektov verejnej správy.

Účtovné výkazy tvoriace súčasť účtovnej závierky sú usporiadané tak, aby sa už na základe ich formálnej úpravy dali použiť ako zdroj informácií pre finančnú analýzu organizácie. Účtovné výkazy sú sústavou základných ukazovateľov ako aktíva, pasíva, resp. majetok a zdroje financovania, náklady, výnosy a výsledok hospodárenia. Ide o absolútne ukazovatele v hodnotovom vyjadrení.

Ukazovatele účtovnej závierky možno podľa ich vypovedacej schopnosti a významu rozdeliť do dvoch vzájomne podmienených skupín:

- stavové ukazovatele - kvantifikujú stavy majetku a zdrojov financovania ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, t.j. k 31. decembru 2009 a sú vykázané v súvahe,
- intervalové ukazovatele - predstavujú sumy nákladov a výnosov zistené od začiatku účtovného obdobia do jeho konca, t.j. za kalendárny rok 2009 a sú vykázané vo výkaze ziskov a strát. Intervalovým ukazovateľom je aj výsledok hospodárenia organizácie.

Pri hodnotení majetkovej pozície jednotlivých subjektov verejnej správy v ďalších častiach záverečného účtu verejnej správy za rok 2009 sa vychádza predovšetkým z účtovného výkazu súvaha, a to :

- z agregovaných súvah štátnych rozpočtových a príspevkových organizácií,
- z agregovaných súvah obcí a vyšších územných celkov a ich rozpočtových a príspevkových organizácií,
- z agregovaných súvah štátnych fondov,

a za ostatné subjekty verejnej správy sa vychádza z finančného výkazu vybraných aktív a pasív zostaveného k 31. 12. 2009, a to:

- z agregovaného výkazu za zdravotné poisťovne,
- z agregovaného výkazu za verejné vysoké školy,

- z finančného výkazu Sociálnej poisťovne,
- z finančného výkazu Fondu národného majetku SR,
- z finančného výkazu Slovenského pozemkového fondu,
- z finančného výkazu Slovenskej konsolidačnej, a.s.,
- z finančného výkazu Ústavu pamäti národa,
- z finančného výkazu Slovenského národného strediska pre ľudské práva,
- z finančného výkazu Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou,
- z finančného výkazu Slovenskej televízie,
- z finančného výkazu Slovenského rozhlasu,
- z finančného výkazu Úradu pre dohľad nad výkonom auditu,
- z finančného výkazu RTVS, s.r.o.,
- z finančného výkazu Audiovizuálneho fondu,
- z finančného výkazu Tlačovej agentúry Slovenskej republiky.

Majetková pozícia subjektov verejnej správy je v ďalšom texte hodnotená prostredníctvom stavových ukazovateľov. Intervalové ukazovatele nachádzajúce sa vo výkaze ziskov a strát nie sú pre účely záverečného účtu verejnej správy ukazovateľmi s požadovanou vypovedacou schopnosťou, pretože jednotlivé subjekty verejnej správy vedú účtovníctvo podľa rôznych postupov účtovania, a teda štruktúra ich výsledku hospodárenia nie je porovnateľná. Za organizácie ústrednej správy sú hodnotené v druhej časti záverečného účtu a za organizácie územnej samosprávy v tretej časti záverečného účtu.

Analýza štruktúry majetku sa zameriava predovšetkým na určenie podielu jednotlivých druhov majetku na jeho celkovom objeme a na porovnanie štruktúry majetku za vykazované obdobie (k 31. 12. 2009) a za bezprostredne predchádzajúce obdobie (k 31. 12. 2008). Pod jednotlivými druhmi majetku sa rozumie neobežný majetok a obežný majetok. Neobežný majetok sa posudzuje v členení na dlhodobý nehmotný majetok, dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý finančný majetok. Pri obežnom majetku sa budú vyhodnocovať najmä pohľadávky, finančný majetok a návratné finančné výpomoci. V rámci analýzy dlhodobého odpisovaného majetku má významnú vypovedaciu schopnosť výpočet koeficientu opotrebenia, t.j. pomeru súčtu oprávok k dlhodobému majetku a súčtu obstarávacích cien odpisovaného dlhodobého majetku. Koeficient opotrebenia udáva v percentách stupeň opotrebenia dlhodobého majetku, ktorý je dôležitou informáciou pri rozhodovaní sa o nových investíciách.

V nasledujúcom texte prezentované porovnanie stavu majetku v netto hodnote za vykazované obdobie so stavom na konci roka 2009 vychádza z hodnôt, ktoré sú vyčíslené ako agregácia údajov získaných z účtovných výkazov, bez eliminácie vzájomných vzťahov medzi subjektmi.

Celkový majetok verejnej správy (neobežný aj obežný) v roku 2009 vzrástol oproti roku 2008 o 744 569 tis. eur, z toho

- dlhodobý nehmotný majetok vzrástol o 45 745 tis. eur,
- dlhodobý hmotný majetok vzrástol o 1 012 920 tis. eur,
- dlhodobý finančný majetok vzrástol o 869 640 tis. eur,
- pohľadávky poklesli o 1 422 597 tis. eur,
- krátkodobý finančný majetok vrátane návratných finančných výpomocí vzrástol o 404 260 tis. eur.

Prehľad majetku verejnej správy k 31. 12. 2008 a k 31. 12. 2009 v netto účtovných hodnotách (v tis. eur)

Druh majetku	2008			2009		
	verejná správa spolu	v tom:		verejná správa spolu	v tom:	
		štátny rozpočet	ostatné zložky verejnej správy		štátny rozpočet	ostatné zložky verejnej správy
NEOBEŽNÝ MAJETOK	26 965 014	9 665 638	17 299 376	28 893 319	10 556 735	18 336 584
Nehmotný	374 295	276 472	97 822	420 040	328 585	91 455
Hmotný	16 689 172	3 880 270	12 808 903	17 702 092	4 045 885	13 656 207
Finančný	9 901 547	5 508 896	4 392 651	10 771 187	6 182 265	4 588 922
OBEŽNÝ MAJETOK	17 092 611	11 053 973	6 038 638	15 454 877	9 556 822	5 898 055
Zásoby	2 006 307	1 938 757	67 550	1 879 076	1 831 933	47 143
Pohľadávky	5 997 046	4 328 487	1 668 558	4 574 449	2 529 584	2 044 865
finančný majetok	8 597 092	4 420 667	4 176 426	9 001 352	5 195 305	3 806 047
ČASOVÉ ROZLIŠENIE	492 166	366 062	126 104	453 998	334 173	119 825
MAJETOK SPOLU	44 057 625	20 719 611	23 338 014	44 802 194	20 447 730	24 354 464

Zdroj: Ministerstvo financií SR

3.1. Ocenenie vybraných majetkových položiek

Predpokladané riziká a straty týkajúce sa majetku, ktoré sú známe ku dňu zostavenia účtovnej závierky, zohľadňujú účtovné jednotky v zmysle zákona o účtovníctve, ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, t.j. k 31. 12. 2009. Tieto predpokladané riziká, straty a zníženia hodnoty sa vyjadrujú prostredníctvom:

- opravných položiek,
- odpisov.

Opravné položky sa vytvárajú pri prechodnom znížení hodnoty majetku, pričom ak zanikne riziko, opravné položky sa zrušia. *Odpisy majetku* vyjadrujú trvalé zníženie hodnoty majetku fyzickým a morálnym opotrebením.

V zmysle § 28 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov účtovná jednotka odpisuje hmotný majetok okrem zásob a nehmotný majetok okrem pohľadávok v súlade s účtovnými zásadami a účtovnými metódami, ak osobitný predpis neustanovuje inak. Dlhodobý nehmotný majetok a dlhodobý hmotný majetok sa odpisuje nepriamo prostredníctvom účtovných odpisov. Dlhodobý hmotný majetok sa odpisuje s ohľadom na opotrebovanie zodpovedajúce bežným podmienkam jeho používania.

Zavedenie nových postupov účtovania pre rozpočtové organizácie, príspevkové organizácie, štátne fondy, obce a vyššie územné celky od 1.1.2008 tvoriace najpočetnejšiu skupinu organizácií verejnej správy sa prejavilo aj v roku 2009. Účtovné jednotky ústrednej a územnej samosprávy účtujú o opravných položkách aj v rámci svojej hlavnej činnosti, na základe zásady opatrnosti. Vzhľadom na to je ocenenie majetku k 31. 12 2009 ovplyvnené najmä tvorbou opravných položiek, a to najviac k pohľadávkam.

Získané údaje z účtovných výkazov za ústrednú správu a územnú samosprávu v novej metodike účtovania poskytujú presnejšie údaje pre vyčíslenie hodnoty majetku verejnej správy a sú jednoznačne kvalitatívnym posunom v tvorbe informácií pre riadenie verejných financií. Údaje za ostatné subjekty verejnej správy sú čerpané z predložených finančných výkazov o vybraných aktívach a pasívach, ktorých predmetom sú aj odpisy a opravné položky. Korekcie zohľadnené v účtovníctve verejnej správy sú oproti roku 2008 vyššie o 2 002 749,0 tis. eur.

3.2. Vyčíslenie ocenenia vybraných majetkových položiek

Predmetom analýzy a vyčíslenia ocenenia hodnoty majetku subjektov verejnej správy za rok 2009 boli vybrané objemovo významné majetkové položky finančných aktív, a to pohľadávky vrátane návratných finančných výpomocí, dlhodobý a krátkodobý finančný majetok. Rovnako ako v predchádzajúcom roku bolo odhadované zníženie hodnoty majetku verejnej správy za rok 2009 ovplyvnené týmito faktormi:

- precenenie majetkových podielov štátnych rozpočtových organizácií v tých obchodných spoločnostiach, ktoré sú v procese konkurzov a likvidácie, a z toho vyplývajúci pokles hodnoty finančného majetku,
- pokles hodnoty zahraničných a domácich pohľadávok a návratných finančných výpomocí z dôvodu ich nevymožiteľnosti.

Vyčíslená hodnota majetku verejnej správy zohľadňuje aj korekcie, t.j. oprávky k dlhodobému hmotnému a nehmotnému majetku, opravné položky k finančnému majetku a opravné položky k pohľadávkam.

Najvýznamnejšou zložkou verejnej správy z hľadiska hodnoty majetku sú štátne rozpočtové organizácie, ktorých podiel na brutto hodnote majetku celej verejnej správy predstavuje 46,1%. (v roku 2008: 46,5 %). Na znížení brutto hodnoty sa podieľal dlhodobý finančný majetok v podobe cenných papierov a vkladov v spoločnostiach, ktoré sú dlhodobo v konkurze (záводы ťažkého strojárstva Martin, Dubnica nad Váhom, poľnonákupy Nové Zámky, Levice, Nitra). Vytvorené opravné položky dosiahli sumu 35 807, tis. eur.

V rámci obežného majetku boli prehodnotené najmä pohľadávky a krátkodobý finančný majetok v podobe poskytnutých návratných finančných výpomocí. Pohľadávky (dlhodobé a krátkodobé) vykázali opravné položky vo výške 1 648 504,0 tis. eur. Návratné finančné výpomoci zaznamenali zníženie hodnoty z dôvodu vytvorených opravných položiek o 18 873 tis. eur.

Precenenie aktív štátneho rozpočtu k 31. 12. 2009 (v tis. eur)

Druh majetku	účtovný stav k 31.12.2009 brutto	korekcie	účtovný stav k 31.12.2009 netto
NEOBEŽNÝ MAJETOK	16 543 752	5 987 017	10 556 735
nehmotný	726 173	397 588	328 585
hmotný	9 599 507	5 553 622	4 045 885
finančný	6 218 072	35 807	6 182 265
OBEŽNÝ MAJETOK	11 250 534	1 693 712	9 556 822
zásoby	1 858 268	26 335	1 831 933
pohľadávky	4 178 088	1 648 504	2 529 584
finančný majetok	5 214 178	18 873	5 195 305
ČASOVÉ ROZLIŠENIE	334 173	0	334 173
MAJETOK SPOLU	28 128 459	7 680 729	20 447 730

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Ostatné zložky verejnej správy (bez štátnych rozpočtových organizácií) vykázali v predložených finančných výkazoch k 31. 12. 2009 celkový majetok v brutto hodnote 32 867 349,0 tis. eur čo predstavuje 53,9 % majetku celej verejnej správy. Hodnota po zohľadnení korekcií (oprávok a opravných položiek) k majetku je 24 354 464 tis. eur.

Precenenie aktív ostatných zložiek verejnej správy k 31.12.2009 (v tis. eur)

Druh majetku	účtovný stav k 31.12.2009 brutto	korekcie	účtovný stav k 31.12.2009 netto
NEOBEŽNÝ MAJETOK	25 995 093	7 658 509	18 336 584
z toho			
Dlhodobý finančný majetok	4 636 618	47 696	4 588 922
Sociálna poisťovňa	0	0	0
zdravotné poisťovne	11 678	287	11 391
FNM SR	1 513 660	0	1 513 660
ostatné zložky	3 111 280	47 409	3 063 871
OBEŽNÝ MAJETOK*	6 872 256	854 376	6 017 880
z toho			
Pohľadávky	2 898 917	854 052	2 044 865
Sociálna poisťovňa	839 920	530 542	309 378
zdravotné poisťovne	907 921	39 462	868 459
FNM SR	173 910	0	173 910
ostatné zložky	977 166	284 048	593 118
Krátkodobý finančný majetok	3 806 059	12	3 806 047
Sociálna poisťovňa	440 587	0	440 587
zdravotné poisťovne	152 093	0	152 093
FNM SR	1 131 553	0	1 131 553
ostatné zložky	2 081 826	12	2 081 814
MAJETOK SPOLU	32 867 349	8 512 885	24 354 464

*časové rozlíšenie je zahrnuté do obežného majetku
Zdroj: Ministerstvo financií SR

Pri vyčíslení hodnoty je rovnako potrebné mať na pamäti, že v hodnotení niektorých položiek majetku (hlavne dlhodobé finančné investície) **nebola zohľadnená reálna hodnota vyššia ako účtovná**. Dôvodom je jednak uplatnenie princípu opatrnosti, ale najmä obmedzené objektívne informácie vzhľadom na relatívne nízku obchodovateľnosť cenných papierov na burze, resp. ich nekótovanie na kapitálovom trhu SR.

4. Prehľad o stave a vývoji dlhu verejnej správy

4.1. Vývoj a štruktúra maastrichtského dlhu¹⁾ v roku 2009

K 31. 12. 2009 dosiahol maastrichtský dlh verejnej správy hodnotu 22 584 494 tis. eur, čo predstavuje 35,7 % hrubého domáceho produktu (pri predpokladanom HDP 63 331 620 tis. eur). V dôsledku medziročného zvýšenia konsolidovaného dlhu o 3 971 658 tis. eur, jeho pomer k HDP oproti roku 2008 (27,6 %) narástol o 8,1 p.b.. Zvýšenie tohto pomeru oproti roku 2008 bolo spôsobené tak rastom dlhu o 21,5 %, ako aj predpokladaným poklesom HDP o 5,9 %.

Výrazné medziročné zvýšenie maastrichtského dlhu je dôsledkom ekonomickej krízy, ktorá spôsobila, že v roku 2009 bolo potrebné na financovanie schodku a dlhu verejnej správy využiť podstatne viac prostriedkov z cudzích zdrojov ako sa pôvodne v rozpočte predpokladalo. Najvýraznejšie sa to prejavilo v štátnom rozpočte, kde sa na splatenie záväzkov z minulých rokov v menovitej hodnote použilo 3 839 014 tis. eur, ale prijať nové úvery a emitovať dlhopisy bolo potrebné v menovitej hodnote 7 470 136 tis. eur, a to jednak pre zabezpečenie financovania schodku, ktorý dosiahol 2 791 251 tis. eur, a zároveň pre financovanie dlhu z predchádzajúcich rokov, ktorý bol pred rokom 2009 priebežne financovaný využívaním prostriedkov uložených v Štátnej pokladnici SR jej klientmi. V priebehu roka 2009 sa ale hodnota vkladov v Štátnej pokladnici SR znížila o 1 907 657 tis. eur, čo bolo spôsobené predovšetkým vyčerpaním hotovosti na účtoch štátnych finančných aktív vo výške 1 697 059 tis. eur (zníženie o 90,5 %), na účtoch Sociálnej poisťovne vo výške 360 701 tis. eur (zníženie o 45 %) a na účtoch zdravotných poisťovní vo výške 31 471 tis. eur (zníženie o 17,2 %). Prejavilo sa to znížením využitia prostriedkov Štátnej pokladnice SR na priebežné financovanie dlhu o 705 123 tis. eur. Nižšia disponibilita týchto prostriedkov spôsobila, že bolo potrebné sa v priebehu roka 2009 orientovať na externé zdroje financovania viac ako v predchádzajúcich rokoch. K výraznému nárastu maastrichtského dlhu prispeli aj vyššie územné celky a obce, ktorých konsolidovaný dlh sa zvýšil o 294 266 tis. eur.

¹⁾ Podľa metodiky Európskej komisie, ktorá jednotne vymedzuje verejný dlh pre hodnotenie jeho pomeru k hrubému domácu produktu podľa maastrichtských kritérií, predstavuje maastrichtský dlh SR ku koncu roka 2009 nesplatenú konsolidovanú menovitú hodnotu dlhopisov a zmeniek, prijatých bankových úverov a investičných dodávateľských úverov, návratných finančných výpomocí, záväzkov z finančného lízingu, prevzatého dlhu z rizikových záruk poskytnutých v minulosti na bankové úvery a záväzky Štátnej pokladnice SR z vkladov klientov, ktorí nepatria do sektora verejnej správy.

Podrobnejšie je spôsob financovania prírastku maastrichtského dlhu rozvedený v nasledujúcom texte.

Vývoj maastrichtského dlhu v roku 2009 negatívne ovplyvnili najmä tieto skutočnosti:

- schodok štátneho rozpočtu na hotovostnej báze a ďalšie požiadavky na cudzie zdroje vyplývajúce z riadenia dlhu a likvidity v priebehu uplynulého roka, ktoré vyvolali potrebu:
 - emitovať štátne pokladničné poukážky v menovitej hodnote 1 258 600 tis. eur,
 - emitovať štátne dlhopisy v menovitej hodnote 6 208 195 tis. eur,
 - prijať úvery v hodnote 3 341 tis. eur,
- zvýšenie vkladov na účtoch tých klientov Štátnej pokladnice SR, ktorí nepatria do sektora verejnej správy o 49 959 tis. eur,
- zvýšenie konsolidovaného dlhu vyšších územných celkov o 70 759 tis. eur,
- zvýšenie konsolidovaného dlhu obcí o 223 507 tis. eur,

Pozitívny vplyv na vývoj maastrichtského dlhu mali najmä tieto skutočnosti:

- splátky záväzkov zo štátnych pokladničných poukážok v menovitej hodnote 1 059 000 tis. eur,
- splátky záväzkov zo štátnych dlhopisov v menovitej hodnote 2 655 520 tis. eur,
- splátky úverov v štátnom dlhu v hodnote 124 574 tis. eur,
- vývoj kurzu eura, ktorý zabezpečil zníženie hodnoty štátneho dlhu o 2 924 tis. eur,
- zníženie konsolidovaného dlhu ostatných zložiek verejnej správy o 508 tis. eur.
- ostatné zmeny s pozitívnym vplyvom na dlh vo výške 30 tis. eur.

Maastrichtský dlh bol k 31. 12. 2009 financovaný predovšetkým cennými papiermi v menovitej hodnote 20 395 380 tis. eur (90,3 %). Z toho podstatnú časť tvorili dlhopisy s dobou splatnosti dlhšou ako jeden rok v menovitej hodnote 19 454 777 tis. eur a štátne pokladničné poukážky v menovitej hodnote 940 600 tis. eur. Bankové úvery a ostatné pôžičky dosiahli hodnotu 2 105 629 tis. eur (9,3 %), z čoho 269 184 tis. eur bolo krátkodobých. Záväzky Štátnej pokladnice SR z vkladov klientov, ktorí nie sú súčasťou verejnej správy, dosiahli 83 485 tis. eur (0,4 %).

Z hľadiska meny bol maastrichtský dlh v roku 2009 tvorený z 99,6 % dlhom v eurách a len 0,4 % dlhu pripadlo na iné meny (japonské jeny, USD, švajčiarske franky). Z hľadiska pôvodnej splatnosti je maastrichtský dlh tvorený krátkodobým dlhom vo výške 1 293 272 tis.

eur (5,7 %) a dlhodobým dlhom vo výške 21 291 222 tis. eur (94,3 %). Z hľadiska teritoriálnej štruktúry pripadá na tuzemských veriteľov 14 729 453 tis. eur (65,2 %) a na zahraničných veriteľov 7 855 041 tis. eur (34,8 %) z celkového dlhu.

Štruktúru maastrichtského dlhu podľa jednotlivých subjektov verejnej správy poskytuje nasledujúci prehľad:

Maastrichtský dlh v rokoch 2008 a 2009 v tis. eur

Zložky verejnej správy⁴⁾	k 31. 12. 2008	k 31. 12. 2009	Zmena
a	1	2	3=(2 - 1)
Ústredné rozpočtové organizácie ¹⁾	17 684 259	21 362 308	3 678 049
Fond národného majetku	270 427	270 278	-149
Verejné vysoké školy	522	434	-88
Slovenský rozhlas	191	0	-191
Príspevkové organizácie štátne vo verejnej správe	830	31	-799
Vyššie územné celky	309 998	380 757	70 759
Príspevkové organizácie VÚC vo verejnej správe	135	121	-14
Obce	897 032	1 170 469	273 437
Príspevkové organizácie obcí vo verejnej správe	1 224	978	-246
Verejná správa spolu	19 164 618	23 185 376	4 020 758
Konsolidácia ²⁾	551 782	600 882	-49 100
Verejná správa spolu konsolidovaná	18 612 836	22 584 494	3 971 658
Hrubý domáci produkt v b.c. ³⁾	67 331 043	63 331 620	-3 999 423
% maastrichtského dlhu z HDP	27,6	35,7	8,1

1) Bez záväzkov ARDAL voči Štátnej pokladnici SR 5 093 349 3 113 912 -1 979 437

2) Konsolidácia predstavuje nesplatené návratné finančné výpomoci poskytnuté zo štátnych finančných aktív mestu Košice (10 489 tis. eur), mestu Žilina (46 943 tis. eur), Bratislavskému samosprávnemu kraju (4 813 tis. eur), pôžička Trnavského samosprávneho kraja obciam (2 tis. eur) a pôžičky zo Štátneho fondu rozvoja bývania obciam (538 635 tis. eur).

3) HDP v roku 2009 predstavuje odhad Štatistického úradu SR.

4) Ostatné, tu neuvedené zložky verejnej správy v rokoch 2008 a 2009 nemali dlh.

Zdroj: Ministerstvo financií SR, Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity

Dlh ústredných rozpočtových organizácií

Dlh, ktorého nositeľom sú **ústredné rozpočtové organizácie**, a ktorý je v správe Ministerstva financií SR, dosiahol ku koncu roka 2009 hodnotu 21 362 308 tis. eur, čo predstavuje 92,4 % dlhu celej verejnej správy. V porovnaní s rokom 2008 sa zvýšil o 20,8 %. Hlavnou príčinou výrazného zvýšenia dlhu bol schodok štátneho rozpočtu vo výške 2 791 251 tis. eur a vyššia potreba financovania dlhu z predchádzajúcich rokov externými zdrojmi, ktorými bolo potrebné nahradiť pokles disponibilných prostriedkov v Štátnej pokladnici SR využitých pre splácanie dlhu o 705 123 tis. eur.

Štruktúra dlhu ústredných rozpočtových organizácií v rokoch 2008 a 2009 v tis. eur

Dlhový nástroj	31. 12. 2008	31. 12. 2009	Zmena stavu
Štátne pokladničné poukážky	740 988	940 600	199 612
Štátne dlhopisy	15 872 634	19 425 315	3 552 681
Bankové úvery a iné pôžičky	1 037 111	912 908	-124 203
Vklady v Štátnej pokladnici SR	33 526	83 485	49 959
Spolu dlh	17 684 259	21 362 308	3 678 049

Zdroj: Ministerstvo financií SR, Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity

Dlh ústredných rozpočtových organizácií vyčíslený v metodike Európskej komisie sa odlišuje od tzv. štátneho dlhu, ktorý sa vyčísľuje vrátane záväzkov z časového rozlíšenia niektorých položiek pasív (napríklad aktuálne úroky, emisné ážia a disážia, alikvótne úrokové výnosy) a ostatných korigujúcich položiek (záväzky z anonymných vkladov, záväzky z refinančného systému). Podrobný prehľad o stave štátneho dlhu, jeho vývoji a príjmoch a výdavkoch spojených s jeho obsluhou je v časti Výsledky hospodárenia štátneho rozpočtu SR v roku 2009 v kapitole 2.4.

Dlh ostatných subjektov verejnej správy

Ostatné subjekty verejnej správy prispeli do maastrichtského dlhu sumou 1 222 186 tis. eur, ktorá je už znížená o 600 882 tis. eur z dôvodu konsolidácie, t.j. eliminácie dlhu vzniknutého pôžičkami medzi subjektmi verejnej správy. Bez akýchkoľvek úverov a pôžičiek boli ku koncu roka 2009 štátne príspevkové organizácie, štátne fondy, Slovenský pozemkový fond, Slovenská konsolidačná, a. s., Úrad pre dohľad nad výkonom auditu, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Ústav pamäti národa, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Slovenská televízia, Slovenský rozhlas, Rozhlasová a televízna spoločnosť, s. r. o., Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Tlačová agentúra SR a Audiovizuálny fond.

Dlh **Fondu národného majetku SR** predstavuje 270 278 tis. eur, ktorý vznikol z prevzatia rizikových záruk podľa § 30 zákona č. 92/1991 Zb. o prevode majetku štátu na iné osoby a z emisie dlhopisov FNM v roku 1996 v neuhradenej výške 16 171 tis. eur. Oproti roku 2008 sa dlh znížil o 149 tis. eur v dôsledku vyplatenia časti záväzkov, vyplývajúcich z dlhopisov FNM.

Dlh **verejných vysokých škôl** predstavujú dlhodobé bankové úvery v hodnote 434 tis. eur. Oproti stavu v roku 2008 sa znížil o 16,9 %.

Vyššie územné celky vykázali dlh vo výške 380 757 tis. eur, z čoho 4 813 tis. eur tvorí návratná finančná výpomoc Bratislavskému samosprávnemu kraju zo štátnych finančných aktív, ktorá podlieha konsolidácii. Oproti stavu v roku 2008 vzrástol dlh VÚC o 70 759 tis. eur (22,8 %). Nárast bol spôsobený zvýšením stavu bankových úverov o 24,8 % na hodnotu 303 266 tis. eur. Z toho Bratislavský samosprávny kraj prijal úvery vo výške 15 006 tis. eur, Košický samosprávny kraj 40 673 tis. eur, Banskobystrický samosprávny kraj 28 045 tis. eur, Nitriansky samosprávny kraj 41 378 tis. eur, Žilinský samosprávny kraj 32 006 tis. eur, Trenčiansky samosprávny kraj 51 873 tis. eur, Trnavský samosprávny kraj 50 287 tis. eur a Prešovský samosprávny kraj 43 998 tis. eur. Druhou zložkou dlhu sú investičné dodávateľské úvery na výstavbu ciest vo výške 72 678 tis. eur, čo predstavuje oproti roku 2008 zvýšenie o 8,4 %. Jednotlivé kraje sa na investičných dodávateľských úveroch podieľajú nasledovne: 15 932 tis. eur patrí Žilinskému samosprávnemu kraju, 15 293 tis. eur Prešovskému samosprávnemu kraju, 22 297 tis. eur Košickému samosprávnemu kraju a 19 156 tis. eur Banskobystrickému samosprávnemu kraju.

Dlh **obcí** dosiahol 1 170 469 tis. eur a oproti stavu v roku 2008 sa výrazne zvýšil o 273 437 tis. eur (o 30,5 %). Rozhodujúcu časť dlhu obcí tvoria bankové úvery a iné pôžičky vo výške 1 157 175 tis. eur, pričom 538 635 tis. eur poskytol Štátny fond rozvoja bývania a 57 432 tis. eur štátny rozpočet (10 489 tis. eur je nesplatený zostatok úveru mestu Košice, 46 943 tis. eur mestu Žilina vo forme návratnej finančnej výpomoci v súvislosti s výstavbou automobilky KIA a podporou vlády SR pri budovaní infraštruktúry). Zostávajúcich 13 294 tis. eur predstavujú krátkodobé a dlhodobé zmenky. Úvery poskytnuté zo Štátneho fondu rozvoja bývania a zo štátneho rozpočtu podliehajú konsolidácii. Z hľadiska splatnosti má dlh obcí prevažne dlhodobý charakter (78,6 %).

Dlh **štátnych príspevkových organizácií** je tvorený finančným lízingom vo výške 31 tis. eur. Jeho zníženie oproti roku 2008 súvisí so splatením pôžičky, ktorú dostali príspevkové organizácie z kapitoly Ministerstva hospodárstva SR v predchádzajúcich rokoch.

Dlh **príspevkových organizácií VÚC** je tvorený v plnej výške 121 tis. eur finančným lízingom.

Na dlhu **príspevkových organizácií obcí** 978 tis. eur sa z väčšej časti podieľa finančný lízing 803 tis. eur, zvyšok tvoria predovšetkým bankové úvery vo výške 175 tis. eur.

4.2. Riadenie štátneho dlhu

4.2.1. Vymedzenie pôsobnosti a činnosti Agentúry pre riadenie dlhu a likvidity

Agentúra pre riadenie dlhu a likvidity (ďalej len „ARDAL“) je súčasťou systému štátnej pokladnice, v rámci ktorého spolupracuje s ostatnými organizáciami zapojenými do tohto systému na plnení jeho činností. Hlavnou úlohou ARDAL v rámci systému je zabezpečovanie činností súvisiacich s operatívnym riadením štátneho dlhu, riadením likvidity štátu a celého systému štátnej pokladnice, riadenie finančných rizík a vykonávanie finančných operácií na finančnom trhu.

ARDAL bola zriadená zákonom č. 291/2002 Z. z. o štátnej pokladnici a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý vymedzuje základný rámec jej činností, kompetencií a zodpovedností. Jej činnosť významne determinuje tiež zákon č. 386/2002 Z. z. o štátnom dlhu a štátnych zárukách. ARDAL je oprávnená na vykonávanie činností ako obchodník s cennými papiermi podľa zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách.

Z hľadiska právnej formy je ARDAL rozpočtovou organizáciou podľa zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v súlade s týmto zákonom je svojimi príjmami a výdavkami napojená na štátny rozpočet prostredníctvom kapitoly MF SR.

ARDAL v mene MF SR vykonáva v súlade s legislatívou nasledujúce činnosti:

- organizuje a realizuje splácanie štátneho dlhu,
- zabezpečuje vydávanie štátnych cenných papierov,
- vykonáva vysporiadavanie obchodov s cennými papiermi,
- vykonáva výplatu menovitých hodnôt a výnosov zo štátnych cenných papierov,
- vykonáva zabezpečovacie prevody cenných papierov,
- vykonáva finančné operácie s investičnými nástrojmi súvisiacimi s riadením štátneho dlhu vrátane operácií s finančnými derivátmi súvisiacimi s riadením rizík štátneho dlhu a likvidity,
- vykonáva spätné odkúpenie nesplateného štátneho dlhu,
- vykonáva predčasné splatenie štátneho dlhu, ak to umožňuje zmluvná dokumentácia alebo emisné podmienky,
- vykonáva finančné operácie s investičnými nástrojmi vrátane operácií s finančnými derivátmi na finančnom trhu na preklopenie dočasného nesúladu medzi príjmami

a výdavkami štátneho rozpočtu a na zabezpečenie likvidity systému štátnej pokladnice.

V rámci spolupráce s ostatnými organizáciami ARDAL ďalej vykonáva nasledujúce činnosti:

- spolupracuje s MF SR pri vypracovaní stratégie riadenia štátneho dlhu,
- MF SR poskytuje stanoviská k finančným a obchodným podmienkam úverových zmlúv,
- poskytuje MF SR údaje na účely účtovania a vedenia evidencie štátneho dlhu,
- ŠP poskytuje údaje na účely účtovania a vedenia evidencie o finančných operáciách uskutočnených v mene ŠP, ktoré sú vykonávané ARDAL v osobitých prípadoch,
- spolupracuje s MF SR a NBS v oblastiach týkajúcich sa ich pôsobnosti, ktoré sú ustanovené zákonom.

4.2.2. Refinančný systém a riadenie likvidity

V zmysle zákona č. 291/2002 Z. z. o štátnej pokladnici je možné dočasne voľnými peňažnými prostriedkami kryť nesúlad medzi príjmami a výdavkami štátneho rozpočtu, financovať štátny dlh a zabezpečovať likviditu štátu. V súlade so zákonom o štátnej pokladnici boli v roku 2009 realizované finančné operácie prostredníctvom refinančného systému, ktorým sa zabezpečoval prevod dennej otvorenej likviditnej a úrokovej pozície Štátnej pokladnice na MF SR, ktoré je osobitným klientom pre činnosti súvisiace so štátnym dlhom.

V roku 2009 ARDAL vykonávala obchody na peňažnom trhu len v mene MF SR v súlade so schválenými limitmi na banky a krajiny. Vzhľadom k nedostatočnej veľkosti slovenského peňažného trhu pre krátkodobé refinančné potreby MF SR, sa po vstupe SR do eurozóny ukázalo ako veľmi je dôležité nadväzovanie spolupráce s inými zahraničnými dlhovými agentúrami a veľkými zahraničnými bankami. V minulom roku ARDAL aktívne spolupracovala s dlhovými agentúrami z Belgicka, Portugalska, Rakúska a Švédska. Medzi obchodných partnerov MF SR sa v roku 2009 zaradili aj významné zahraničné banky, ktoré sú schopné aj v prípade výrazných krátkodobých výkyvov v likvidite poskytnúť likviditu z eurozóny.

V priebehu roka 2009 výrazne poklesli finančné zdroje zo Štátnej pokladnice, ktoré vchádzali do refinančného systému. Z disponibilných 5 152 933,9 tis. eur, ktoré MF SR zo Štátnej pokladnice využívalo na krytie svojich potrieb začiatkom roka 2009, klesla táto

suma ku koncu roka 2009 na 3 113 911,8 tis. eur. Výpadok približne 2 039 022,1 tis. eur musel byť nahradený externými zdrojmi z peňažného, resp. kapitálového trhu.

Za účelom zabezpečenia likvidity ARDAL v priebehu roka uzatvorila na účet MF SR krátkodobé medzibankové úvery v domácej mene eur (refinančné obchody) s komerčnými bankami a krajinami za priemernú úrokovú sadzbu 0,48 % p. a., prijaté finančné zdroje zo Štátnej pokladnice boli za priemernú úrokovú sadzbu 0,99 % p. a..

Za účelom zhodnocovania dočasne voľnej likvidity ARDAL v priebehu roka uzatvorila na účet MF SR medzibankové depozitá (uložená voľná likvidita) za priemernú úrokovú sadzbu 1,02 p. a.. K 31. 12. 2009 malo MF SR prostredníctvom ARDAL zhodnotených na medzibankovom trhu celkovo 812 920,0 tis. eur. Na zhodnocovacom účte v Národnej banke Slovenska neboli k tomuto dňu deponované žiadne voľné finančné zdroje.

4.2.3. Plnenie stratégie riadenia štátneho dlhu v roku 2009

Hlavná činnosť ARDAL bola aj v roku 2009 zameraná na zabezpečenie bezproblémového splácania záväzkov štátu s cieľom postupného naplnenia ukazovateľov stanovených v Stratégii riadenia štátneho dlhu na roky 2007 až 2010. Po zohľadnení existujúcich rizík súvisiacich so štruktúrou a parametrami štátneho dlhu, a po zohľadnení výsledkov súčasného systému riadenia dlhu a likvidity, zámerom stratégie bolo aj v sledovanom roku zabezpečiť likviditu a prístup na trh pre financovanie potrieb štátu transparentným, obozretným a nákladovo úsporným spôsobom, za predpokladu udržania rizík obsiahnutých v dlhu na akceptovateľnej úrovni.

V súlade so stratégiou bol v roku 2009 vydaný nový slovenský Eurobond. Slovenská republika úspešne upísala na európskom dlhopisovom trhu 5 ročný dlhopis so splatnosťou predĺženou do roku 2015, v celkovej hodnote 2 000 000,0 tis. eur. Prezentačná roadshow v hlavných európskych finančných centrách - Londýne, Paríži a Frankfurtě sa uskutočnila od 11. mája do 13. mája 2009 a bola investormi a bankami hodnotená ako veľmi úspešná. Transakcia sa stala najväčšou slovenskou finančnou operáciou na európskom dlhopisovom trhu v histórii a s výnimkou privatizácie majetku SR, aj najväčšou finančnou operáciou vôbec. Išlo o prvú benchmarkovú emisiu Slovenska po vstupe do eurozóny. Úspešnosť emisie výrazne podporil dobrý rating Slovenskej republiky a najmä celkový ekonomický pokrok Slovenska v uplynulých desiatich rokoch.

MF SR dňa 10. 12. 2008 schválilo harmonogram emisií a aukcií štátnych cenných papierov na rok 2009, ktorého zverejňovanie je investormi hodnotené veľmi pozitívne.

Jednotlivé emisie a aukcie štátnych cenných papierov boli uskutočnené v súlade s týmto harmonogramom. Podľa tohto harmonogramu v roku 2009 pribudli k otvoreným líniám domácich dlhopisov dve nové emisie, a to 6 ročný dlhopis s pohyblivým kupónom a 4 ročný dlhopis s fixným kupónom. Počas celého roka 2009 bolo na domácom kapitálovom trhu uskutočnených 24 aukcií štátnych dlhopisov. Na domácom kapitálovom trhu boli celkovo vydané štátne dlhopisy v nominálnej hodnote 4 208 194,9 tis. eur. Celkový dopyt v aukciách štátnych dlhopisov za vyhodnocovaný rok dosiahol hodnotu 12 335 082,9 tis. eur.

Celkovo boli vydané štátne dlhopisy, vrátane zahraničnej emisie, v nominálnej hodnote 6 208 195,7 tis. eur. V roku 2009 sa tak z emisií štátnych cenných papierov (ŠD a ŠPP) získalo celkovo 7 466 795,7 tis. eur. Celkový dopyt v aukciách štátnych cenných papierov za rok 2009 dosiahol rekordnú hodnotu 22 240 674,0 tis. eur.

K 31. 12. 2009 bola priemerná úroková sadzba portfólia nesplatených štátnych dlhopisov vážená hodnotou 4,04 % p. a.. V porovnaní s rokom 2008 došlo k poklesu relatívnych nákladov o približne 0,5 % p. a. (k 31. 12. 2008 bola priemerná úroková sadzba portfólia nesplatených štátnych dlhopisov 4,501 % p. a.).

V závere roka bol schválený a následne zverejnený záväzný harmonogram vydávania štátnych cenných papierov na rok 2010.

Rozpočet výdavkov na správu štátneho dlhu na rok 2009 bol schválený Národnou radou Slovenskej republiky v celkovej sume 998 454,0 tis. eur. V priebehu roku 2009 bol rozpočet upravený na hodnotu 778 853,5 tis. eur. Rozpočtovým opatrením bola v priebehu roku 2009 presunutá suma 219 600,5 tis. eur z ušetrených finančných prostriedkov pre použitie v iných kapitolách štátneho rozpočtu. Skutočne realizované výdavky boli v hodnote 762 712,5 tis. eur (rozdiel medzi skutočne realizovanými výdavkami a upraveným rozpočtom bol 16 141,0 tis. eur, čo predstavuje 97,9 %-tné plnenie rozpočtu). V roku 2009 boli rozpočtované príjmy klienta Štátny dlh – činnosť ARDAL v hodnote 91 704,0 tis. eur. V rámci úpravy štátneho rozpočtu boli znížené na hodnotu 33 631,6 tis. eur. V skutočnosti príjmy klienta Štátny dlh za činnosť ARDAL k 31. 12. 2009 dosiahli hodnotu 57 199,1 tis. eur. Zníženie príjmov oproti rozpočtu bolo spôsobené zníženými úrokovými sadzbami týkajúcimi sa zhodnocovania likvidity oproti predpokladom.

Refinančné a úrokové riziko bolo aj v tomto roku riadené a vyhodnocované na základe stanovených limitov. Akceptovateľná úroveň uvedených rizík bola určená v schválenej stratégii riadenia štátneho dlhu stanovením limitu kumulatívnej splatnosti a preценenia v jednom roku a limitu kumulatívnej splatnosti a preценenia do 5-tich rokov. Uvedený systém

dodržiavania, monitorovania a vyhodnocovania refinančného a úrokového rizika stanovením uvedených limitov sa využíva aj v iných krajinách eurozóny.

V prípade refinančného rizika bolo strategickým zámerom dodržiavanie limitu kumulatívnej splatnosti v jednom roku na úrovni 22,5 % celkového dlhu a limitu kumulatívnej splatnosti na najbližších 5 rokov na úrovni 60 % celkového dlhu.

Pri vyhodnocovaní tohto systému boli do úvahy brané všetky splatnosti istín štátnych dlhopisov, vládnych úverov a medzibankových obchodov, ako aj refinančný systém so Štátnou pokladnicou (zdroje zo Štátnej pokladnice boli znížené o depozitá uložené na peňažnom trhu). K 31. 12. 2009 boli hodnoty kumulatívnej splatnosti v jednom roku a na najbližších 5 rokov mierne prekročené. Kumulatívna splatnosť v jednom roku k 31. 12. 2009 bola 24,62 % celkového dlhu (limit je 22,5 %) a kumulatívna splatnosť na najbližších 5 rokov bola 62,87 % celkového dlhu, pričom stanovený limit je 60 %. V prípade týchto ukazovateľov došlo k miernemu zhoršeniu oproti koncu roka 2008. Avšak vzhľadom k tomu, že celý kapitálový trh prechádzal v roku 2009 hlbokou finančnou a ekonomickou krízou, kedy bolo, najmä v prvej polovici roka, obťažnejšie získavať dlhodobejšie zdroje (v prípade SR nad 6 rokov) možno konštatovať, že v prípade uvedených ukazovateľov nedošlo k výraznému zhoršeniu.

Iný pohľad na tieto ukazovatele poskytujú údaje pri použití metodiky Maastrichtu (bez zarátavania zdrojov zo Štátnej pokladnice), keď obidva ukazovatele vykazujú hodnoty pod stanovenými limitmi, a to 16,46 % a 58,85 %.

V prípade riadenia rizika z precenenia portfólia štátneho dlhu bolo pre ARDAL aj v tomto roku zámerom dosiahnutie stanovených limitov, a to limitu na precenenie v prvom roku na úrovni 25 % celkového dlhu a limitu kumulatívneho precenenia za 5 rokov na úrovni 65 % celkového dlhu.

V prípade precenenia štátneho dlhu v prvom roku bol stanovený limit na úrovni 25 % celkového dlhu aj naďalej prekročený a k ultimu roku 2009 dosahoval tento ukazovateľ hodnotu 34,72 % (zaznamenané zhoršenie oproti 29,53 % zo 4-tého kvartálu 2008). V prípade limitu kumulatívneho precenenia za 5 rokov bol k 31. 12. 2009 stanovený limit taktiež prekročený a dosahoval hodnotu 67,66 % (stanovený limit 65 % celkového dlhu). Prekročenie limitu v prvom roku bolo čiastočne spôsobené presunom záujmu investorov investovať do inštrumentov s kratšími splatnosťami a preferovaním ŠPP pred štátnymi dlhopismi.

Pri pohľade na tieto ukazovatele bez zarátania zdrojov zo Štátnej pokladnice (dlh podľa metodiky Maastrichtu) bol k vykazovanému dátumu 31. 12. 2009 prekročený iba ukazovateľ v prvom roku, limit úrokového rizika za 5 rokov bol dodržaný.

Prehľad ukazovateľov

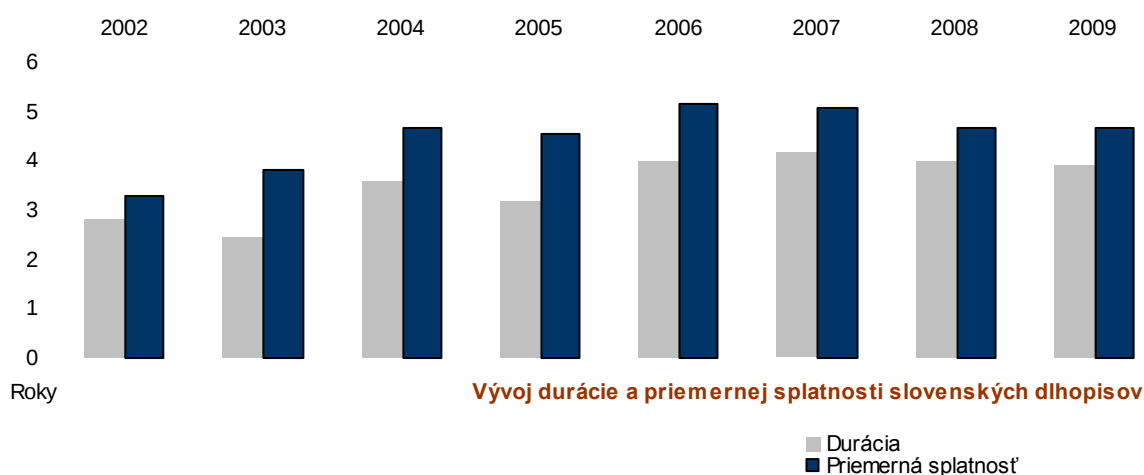
Stav k 31. 12. 2009	Refinančné riziko			Úrokové riziko		
	Účtovný dlh	Dlh podľa Maastrichtu*	Limit	Účtovný dlh	Dlh podľa Maastrichtu*	Limit
1	24,62 %	16,46 %	22,50 %	34,72 %	27,66 %	25,00 %
5	62,87 %	58,85 %	60,00 %	67,66 %	64,15 %	65,00 %

* Dlh podľa Maastrichtu nezahŕňa záväzky MF SR voči Štátnej pokladnici.

Dodržanie limitov týchto ukazovateľov pozitívne vplýva aj na vývoj priemernej splatnosti a durácie. Tieto veličiny sú podľa schválenej Stratégie riadenia štátneho dlhu na roky 2007 až 2010 sledované až ako sekundárne. V porovnaní s predchádzajúcou stratégiou nedošlo k výraznejšiemu posunu týchto ukazovateľov (splatnosť 4 - 6 rokov a durácia 3,5 - 4 roky).

Rozloženie splatnosti na dlhšie obdobie a predĺženie durácie prináša elimináciu refinančného rizika dlhu SR a zníženie citlivosti na zmenu trhových úrokových sadzieb, čo umožní celkové zlepšenie podmienok krytia štátneho dlhu a stabilizáciu výdavkov.

Graf č. 14: Vývoj durácie a priemernej splatnosti podľa jednotlivých rokov

Vstupom Slovenska do EMÚ v roku 2009 došlo k zániku kritéria definovaného v stratégii ako pomer dlhu v slovenských korunách voči cudzím menám, nakoľko 99 %

štátneho dlhu bolo v domácej mene (EUR). Nadalej však zostal zámer diverzifikácie investorskej bázy, ako aj snaha stať sa spoľahlivým a stabilným emitentom na paneurópskom kapitálovom trhu a dostať sa do povedomia investorov nakupujúcich štátne dlhopisy „najbezpečnejších“ EÚ krajín. Sekundárnym cieľom je vybudovanie výnosovej krivky slovenských eurobondov.